

Pielikums
Ministru kabineta
2017.gada____.:_____
rīkojumam Nr._____

VALSTS NODOKĻU POLITIKAS PAMATNOSTĀDNES 2018. – 2021.GADAM

SATURA RĀDĪTĀJS

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS.....	3
I PAMATNOSTĀDŅU KOPSAVILKUMS	4
II PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI.....	6
III NODOKĻU POLITIKAS MĒRĶI UN RĪCĪBAS VIRZIENI.....	28
IV POLITIKAS REZULTĀTI UN REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI	28
V RĪCĪBAS VIRZIENI UN UZDEVUMI.....	31
VI IETEKMES NOVĒRTĒJUMS UZ VALSTS UN PAŠVALDĪBU BUDŽETIEM	44

SAĪSINĀJUMU SARAKSTS

AN – akcīzes nodoklis
AS - akciju sabiedrība
BICEPS - Baltijas starptautiskais ekonomikas politikas studiju centrs
CSDD – Ceļu satiksmes drošības direkcija
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
DRN - dabas resursu nodoklis
EDS – elektroniskā deklarēšanas sistēma
EEZ – Eiropas ekonomiskā zona
EK – Eiropas Komisija
EN - elektroenerģijas nodoklis
ERAF - Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES – Eiropas Savienība
FM – Finanšu ministrija
GID – gada ienākumu deklarācija
IAN – izložu un azartspēļu nodoklis
IIN – iedzīvotāju ienākuma nodoklis
IK – individuālais komersants
IKP – iekšzemes kopprodukts
IU – individuālais uzņēmums
LAPK - Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss
MK – ministru kabinets
MU – mikrouzņēmumi
MUN – mikrouzņēmumu nodoklis
NACE - ES Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija
NĪN – nekustāmā īpašuma nodoklis
OECD - *Organisation for Economic Co-operation and Development* (Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija)
PVN – pievienotās vērtības nodoklis
SIA – sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SEN - subsidētās elektroenerģijas nodoklis
TA – Tiesu administrācija
TEN - transportlīdzekļa ekspluatācijas nodoklis
UIN – uzņēmumu ienākuma nodoklis
UR – Uzņēmumu reģistrs
UVTN – uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodoklis
VAMN - vieglo automobiļu un motociklu nodoklis
VARAM - Vides Aizsardzības un Reģionālās attīstības Ministrija
VAS - Valsts administrācijas skola
VID – Valsts ieņēmumu dienests
VRAA - Valsts reģionālās attīstības aģentūra
VSAA - Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra
VSAOI – valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas
ZS - zemnieku saimniecība
ZvS – zvejnieku saimniecība

I PAMATNOSTĀDŅU KOPSAVILKUMS

Saskaņā ar Valdības rīcības plāna 23.uzdevumu Finanšu ministrijai kopīgi ar valdības sociālajiem un sadarbības partneriem ir uzdots izstrādāt vidēja termiņa valsts nodokļu politikas pamatnostādnes.

Finanšu ministrija kopīgi ar valdības sociālajiem un sadarbības partneriem ir izstrādājusi nodokļu politikas reformu, kura tiek iekļauta nodokļu politikas pamatnostādņēs un kura tika konceptuāli atbalstīta **2017.gada 28.februārī** Ministru kabinetā notikušajā Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes sēdē.

Valsts nodokļu politika ir saistīta ar visiem nozīmīgākajiem procesiem valstī, piemēram, konkurētspēju, pirktspeju un eksportspeju, kā arī demogrāfijas un inovāciju veicināšanu. Valsts nodokļu politika būtiski ietekmē arī nodarbinātību, uzņēmējdarbības vidi un struktūru, kā arī ir izšķirošā, nosakot valsts pakalpojumu apjomu un kvalitāti.

Latvijā spēkā esošā nodokļu un nodevu sistēma pamatā balstās uz 1995.gadā veiktās nodokļu reformas rezultātā pieņemtajiem nodokļu likumiem, kas turpmākajā laika periodā ir arī būtiski grozīti vai pieņemti no jauna. Laika gaitā atbilstoši ekonomiskajai situācijai mainījušies nodokļu veidi, likmes, kā arī ar nodokļiem apliekamie objekti. Kā neatņemama sastāvdaļa nodokļu sistēmas pilnveides procesā jāmin arī nodokļu likumu saskaņošana ar ES prasībām.

Nodokļu sistēmu Latvijā veido nodokļi, kuru ieņēmumi ir paredzēti attiecīgi valsts vai pašvaldību funkciju finansēšanai. Daļa valsts iekasēto nodokļu ir personalizēti un saistīti ar saņemamā pakalpojuma apjomu, piemēram, slimības pabalsti, bērnu kopšanas pabalsti, pensijas, bezdarbnieku pabalsti. Savukārt tādi publiskie pakalpojumi, no kuriem iegūst visi valsts iedzīvotāji, piemēram, izglītība, neatliekamā medicīniskā palīdzība, valsts ārējā un iekšējā drošība, valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, tiek finansēti no kopējiem valsts budžeta ieņēmumiem. Tomēr, nepietiekamās nodokļu iekasējamības dēļ, valsts funkciju finansēšana nākotnē var tikt apdraudēta.

Šobrīd valstī ir nepieciešams veikt nopietnu, pārdomātu un radikālu nodokļu politikas reformu, lai sasniegtu **NAP 2020 galveno mērķi – ekonomisko izrāvienu**, kā arī Valdības rīcības plānā noteiktos uzdevumus: mazināt ienākumu nevienlīdzību strādājošajiem, sasniegt iekasēto nodokļu apjomu 2021.gadā 1/3 no IKP, paaugstināt VID darbības efektivitāti, kā arī samazināt ēnu ekonomikas apjomu, gan arī, lai sasniegtu VID stratēģijā noteikto – palielināt uzticamības rādītāju, un atrastu papildu finansējumu veselības nozarei (Latvijā ir ievērojama atšķirība finansējuma apjomā salīdzinājumā ar citām Eiropas Savienības valstīm).

Ekonomikas izaugsme 2016.gadā ir nedaudz sabremzējusies, kavējoties ES fondu investīcijām. Gadā kopumā IKP palielinājies par 2,0%, kas ir lēnāka izaugsme nekā 2015.gadā, kad IKP palielinājās par 2,7%. Galvenais izaugsmes samazināšanās iemesls 2016.gadā ir kopējais investīciju kritums, kad investīcijas pamatkapitālā 2016.gadā samazinājās kopumā par 11,2%. 2017.gadā, līdz ar aktīvāku ES fondu līdzekļu ieplūdi un straujāku ekonomikas izaugsmi Latvijas ārējās tirdzniecības partnervalstīs, Finanšu ministrija prognozē ekonomiskās izaugsmes paātrināšanos līdz 3,2%. Par straujāku ekonomikas izaugsmi 2017.gadā liecina jau 2016.gada ceturta ceturkšņa dati, kad IKP gada pieaugums paātrinājies līdz 2,6%, salīdzinot ar 0,5% iepriekšējā ceturksnī. Tāpat uzlabojas situācija ārējā vidē, par ko liecina konfidences indikators uzlabošanās ES, fondu tirgu kāpums un uzlabotas ekonomikas izaugsmes prognozes pasaulei kopumā un Latvijas tirdzniecības partnervalstīm. Ja Latvijas reālais IKP turpina palielināties pašreizējā tempā – tas ir par 3% gadā, bet ES reālā izaugsme paātrinās līdz 2% gadā, ES vidējais līmenis pēc IKP pēc pirktspejas paritātes uz 1 iedzīvotāju tiks sasniegts tikai pēc 45- 50 gadiem.

Pēc Pasaules Bankas veiktās analīzes, secināms, ka Latvijā salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm ir salīdzinoši augsti darbaspēka nodokļi, bet ļoti zemi kapitāla nodokļi. Savukārt salīdzinot ar OECD dalībvalstīm, 2014.gadā Latvijā bija nedaudz lielāks nodokļu ieņēmumu apjoms no patēriņa (pievienotās vērtības nodokļa), taču iedzīvotāju ienākuma un uzņēmumu ienākuma nodokļu ieņēmumi bija nedaudz zem vidējā OECD līmeņa. Arī ieņēmumu daļa no

kapitāla ienākumiem bija zemāka. Ja salīdzina Latviju ar tuvākā reģiona valstīm – Čehiju, Igauniju, Lietuvu, Poliju un Slovākiju, secināms, ka Latvijā valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas bija zemākas par 2,5 līdz 6 procentpunktiem no IKP, ko varētu skaidrot ar zemāku VSAOI standarta likmi, bet IIN attiecība pret IKP bija augstāka nekā visās citās minētajās valstīs. To varētu skaidrot ar to, ka Latvijā ir salīdzinoši augsta iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme ar salīdzinošu nelielu neapliekamo minimumu. Citās līdzīgās valstīs bija vai nu augstāks neapliekamais minimums vai arī zemāka nodokļu likme. Tāpat secināms, ka Latvija iekasē lielākus pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumus procentuālā izteiksmē no IKP nekā līdzīgas valstis reģionā, izņemot Igauniju. Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu īpatsvars pret IKP Latvijā bija tāds pats kā Lietuvā, Igaunijā un Polijā, bet zemāks nekā Slovākijā un Čehijā.

Lai Latvija sasniegtu NAP 2020 paredzēto ekonomikas izrāvienu, būtiski jāpalielinās tādu uzņēmumu skaits un apgrozījums, kuri vienlaikus ir ar:

- fokusu uz eksportu;
- augstu produktivitāti;
- augstu vidējā atalgojuma līmeni.

Tādējādi ir iespējams gūt lielākus nodokļu ieņēmumus, jo:

- ir vairāk tādu maksātāju;
- esošajiem uzņēmējiem pieaug pelnītspēja un biznesa apjoms;
- pieaug godīgu nodokļu maksātāju motivācija un konkurētspēja.

Finanšu ministrija jau vairāk kā gadu ciešā sadarbībā ar valdības sociālajiem un sadarbības partneriem strādā pie priekšlikumiem, lai reformētu Latvijas nodokļu sistēmu. Tika saņemti un analizēti priekšlikumi no Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras, Latvijas Darba devēju konfederācijas, Latvijas Bankas, Domnīcas Certus, kā arī Pasaules Bankas un OECD. Visi šie priekšlikumu iesniedzēji minēja, ka Latvijā ir liels darbaspēka nodokļu slogs, it īpaši uz mazām algām, ir nepieciešams reformēt uzņēmumu ienākuma nodokli (Pasaules Bankas un OECD iesaka pārskatīt atvieglojumus un atbrīvojumus, savukārt pārējie – ieviest UIN piemērošanu sadalītajai peļņai, nevis gūtajai peļņai, un vienādot ienākumu nodokļu likmes dažādiem ienākumiem. Tāpat viens no Latvijas budžeta papildus izaicinājumiem ir atrast papildus finansējumu veselības nozarei.

Vidēja termiņa nodokļu reformas galvenie plānotie virzieni ir atlikt UIN līdz brīdim, kad peļņa tiek sadalīta, nevis gūta, piemērojot 20% likmi, samazināt IIN algota darba ienākumam, vienādot citu ienākuma veidu nodokļu likmes, kā arī integrēt solidaritātes nodokli valsts sociālās apdrošināšanas iemaksās. Lai mazinātu reformas negatīvo fiskālo ietekmi, plānots paaugstināt akcīzes nodokļa likmes, azartspēļu nodokļa likmes spēļu galdiem un automātiem, sakārtot nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības, noteikt ierobežojumus IIN attaisnotajiem izdevumiem, saglabāt līdzšinējo TEN maksāšanas kārtību, īstenot ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumus (t.sk. PVN reversās maksāšanas kārtības piemērošanas paplašināšanu, reģistrācijas VID PVN maksātāju reģistrā sliekšņa samazināšanu un PVN deklarācijā atšifrējamo darījumu sliekšņa precizēšanu), kā arī īstenot nodokļu administrēšanas pasākumus un pilnveidot piedziņas procesus un sodu politiku.

Nodokļu politikas reforma padarīs darbaspēka izmaksas līdzīgas kā pārējās Baltijas valstīs, veicinās konkurētspēju reģiona līmenī, motivāciju uzsākt uzņēmējdarbību, investēt uzņēmumu attīstībā, piesaistīt investorus un maksāt nodokļus, iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti un vēlmi atgriezties darba tirgū, kā arī to, lai nodokļu nomaksa un valsts kontroles darbību veikšana būtu maksimāli vienkārša un ar mazākām izmaksām.

Tāpat nodokļu politikas pamatnostādņu apstiprināšana nodrošinātu to, ka nodokļu sistēma būtu prognozējama vismaz līdz 2021.gadam. Turklāt tiks izpildīta EK rekomendācija par nodokļu īpatsvaru samazināšanu darbaspēka izmaksās zemu atalgojamiem darba ņēmējiem, veicot izaugsmei labvēlīgas pārmaiņas nodokļu jomā, proti, novirzot uzsvāru uz vides, patēriņa un īpašuma nodokļiem un uzlabojot nodokļu iekasēšanu.

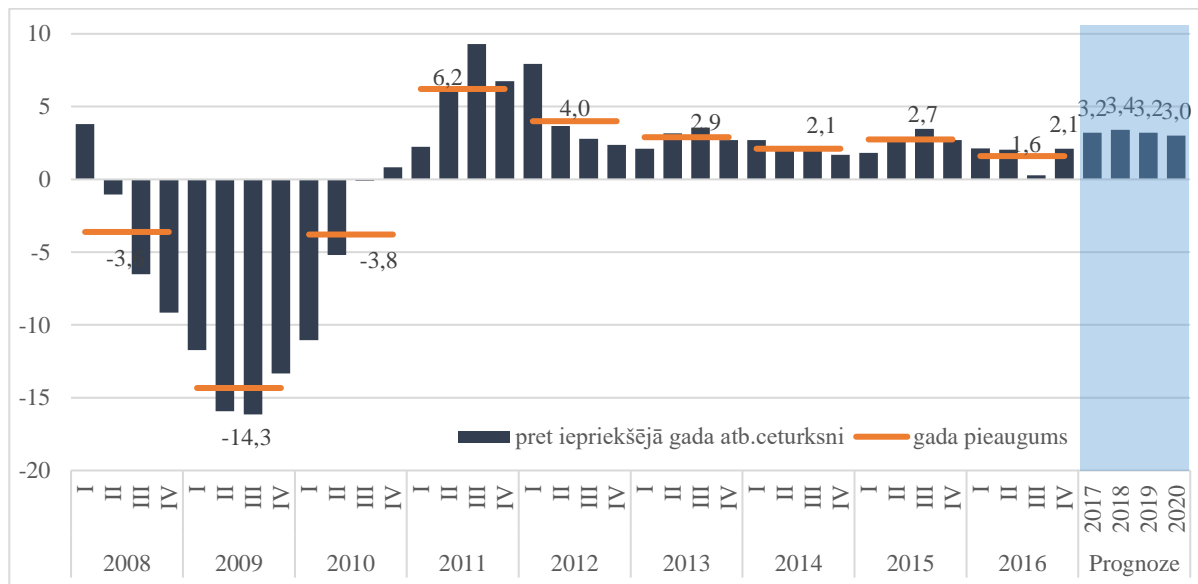
Īstenojot nodokļu politikas reformā paredzētos pasākumus, kā arī saglabājoties pozitīvai attīstībai galvenajās Latvijas galvenajās ārējās tirdzniecības partnervalstīs un paātrinoties ES fondu līdzekļu ieplūdei, **Latvijas IKP reālais pieaugums reformas realizācijas periodā laikā līdz 2020.gadam var pārsniegt 4%**, salīdzinot ar pašreizējā Latvijas stabilitātes programmas 2017. - 2020.gadam scenārijā paredzēto 3% izaugsmi.

Papildus nodokļu politikas izmaiņām nepieciešams risināt tādas problēmas kā ieņēmumu krituma kompensēšanu pašvaldībām, veselības finansēšanas jautājumus un no valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta izmaksājamo īstermiņa pabalstu lielumu ierobežošanu. Sabiedrisko pakalpojumu apjoms un kvalitāte pašlaik ir zema. Tā ir gadiem pastāvošā neapmierinātība ar izglītības, veselības aizsardzības sistēmu, nesakārtotiem ceļiem un neapmierinošais ieguldījums aizsardzībā, sabiedriskā drošībā u.tml. Latvijai ir ļoti ierobežota budžeta telpa jebkādiem atbalsta un modernizācijas pakalpojumiem. Tāpēc būtiski ir palielināt nodokļu ieņēmumu īpatsvaru ekonomikā. Zemu nodokļu ievākumu nosaka iespējas nemaksāt un izvairīties no nodokļu maksāšanas, kā arī nodokļu optimizēšanas shēmas, ko nevar atrisināt tikai nodokļu reformas rezultātā. Tāpēc tiks turpināts aktīvs darbs pie uzņēmēju un sabiedrību motivāciju veicinošiem pasākumiem ēnu ekonomikas mazināšanai, kam jāklūst par galveno papildus ienākumu avotu budžetā. Galvenie rīcības virzieni ir PVN izkrāpšanas gadījumu apkarošana, PVN reversās maksāšanas kārtības piemērošanas paplašināšana, tiešsaistes tirdzniecības darījumu reģistra ieviešana, vienotā konta un uzkrājuma principa ieviešana, saimnieciskās darbības ieņēmumu konta ieviešana mazajai uzņēmējdarbībai, VID pakalpojumu pieejamības un kvalitātes uzlabošana, padziļinātas sadarbības programmas reforma, ēnu ekonomikas ierobežošanas pasākumu īstenošana būvniecības nozarē, u.c. Jaunie pasākumi iesaistītajām ministrijām jāiesniedz izskatīšanai Ēnu ekonomikas apkarošanas padomē un pēc to apstiprināšanas tiks papildināts Valsts iestāžu darba plāns ēnu ekonomikas ierobežošanai. Lielākajai daļai iniciatīvu jāstājas spēkā 2018.gadā.

Papildus tam tiks pārskatīti nelietderīgie budžeta izdevumi, kā arī tiks meklētas iespējas nodokļu reformas laikā palielināt budžeta deficītu.

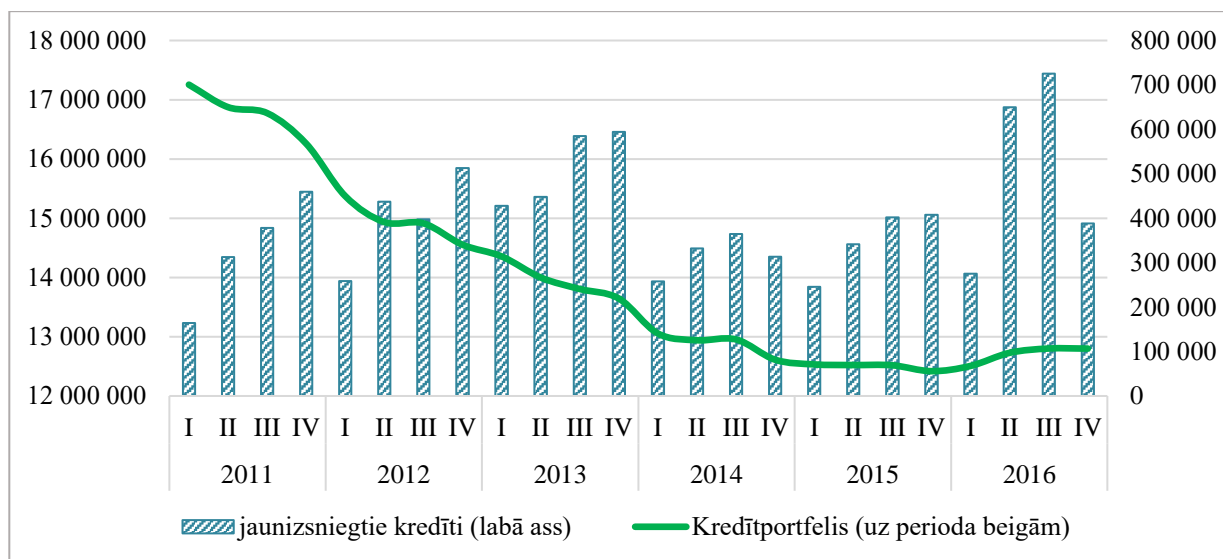
II PROBLĒMAS UN RISINĀJUMI

Ekonomikas izaugsme 2016.gadā ir nedaudz sabremzējusies, kavējoties ES fondu investīcijām. Gadā kopumā IKP palielinājies par 2,0%, kas ir lēnāka izaugsme nekā 2015.gadā, kad IKP palielinājās par 2,7%. Galvenais izaugsmes samazināšanās iemesls 2016.gadā ir kopējais investīciju kritums, kad investīcijas pamatkapitālā 2016.gadā samazinājās kopumā par 11,2%. Ja Latvijas reālais IKP turpina palielināties pašreizējā tempā – tas ir par 3% gadā, bet ES reālā izaugsme paātrinās līdz 2% gadā, ES vidējais līmenis pēc IKP pēc pirktspējas paritātes uz 1 iedzīvotāju tiks sasniegts tikai pēc 45- 50 gadiem.

1.att. IKP izmaiņas, salīdzināmās cenas, gads pret gadu, %

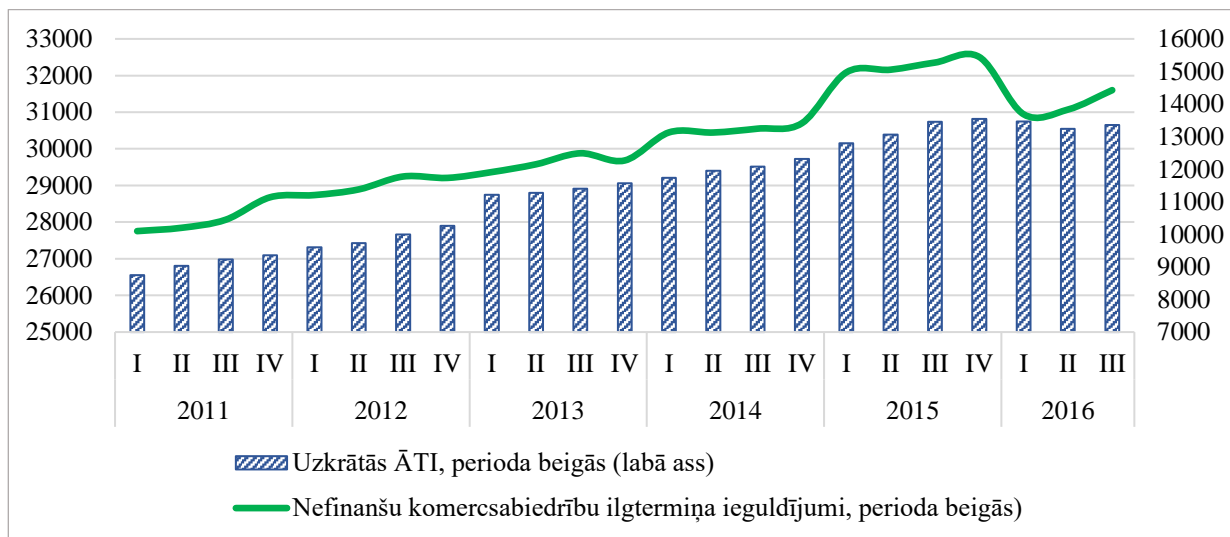
Ekonomikas izaugsme pie nemainīgas politikas 2018.gadam šobrīd tiek prognozēta 3,4% apmērā, un sagaidāms, ka potenciālā IKP izaugsme vidējā termiņā būs aptuveni 3% līmenī. Izlaižu starpība starp faktisko un potenciālo ekonomikas izlaidi 2017.gadā vēl saglabāsies negatīva, bet jau nākamajos gados faktiskā izlaide būs lielāka par potenciālo, līdz 2020.gadam izlaižu starpībai sasniedzot 0,7%. Latvijas ekonomikas potenciālo izaugsmi vidējā termiņā noteiks kapitāla un produktivitātes pieaugums, savukārt nodarbinātības pieauguma ietekme, samazinoties darbaspējas vecuma iedzīvotāju skaitam, būs nebūtiska.

2.att. Rezidentu kredītdinamika no 2011. – 2016.gadam, tūkst. euro

Avots: FKTK

Kreditēšanas aktivitāte laikā kopš ekonomiskās krīzes Latvijā ir bijusi zema un kopējais rezidentiem izsniegto kredītu portfelis līdz pat 2016.gadam pastāvīgi samazinājās. Kopējais rezidentiem izsniegto kredītu apjoms no pāri par 20 miljardiem *euro* 2008.gada beigās bija samazinājies līdz 12,4 miljardiem *euro* 2015.gada beigās. Kredītportfeļa pieaugums atsākās tikai 2016.gadā, kad rezidentiem jaunizsniegtie kredīti salīdzinājumā ar 2015.gadu palielinājās par 46%, sasniedzot 2 miljardus *euro*. Attiecīgi kopējais rezidentu kredītportfelis 2016.gada 4.ceturksņa beigās veidoja 12,8 miljardus *euro*, kas bija par 3,1% vairāk nekā 2015.gada 4.ceturksņa beigās.

* Nefinanšu komersantu (komercsabiedrību) ilgtermiņa ieguldījumi (tajā skaitā nemateriālie ieguldījumi, pamatlīdzekļi, ilgtermiņa finanšu ieguldījumi) atbilstoši uzņēmumu bilances aktīvu posteņiem, CSP apkopotie dati

3.att. Nefinanšu komersantu (komercsabiedrību) ilgtermiņa ieguldījumi* un uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas perioda beigās, milj. euro

Avots: CSP, Latvijas banka

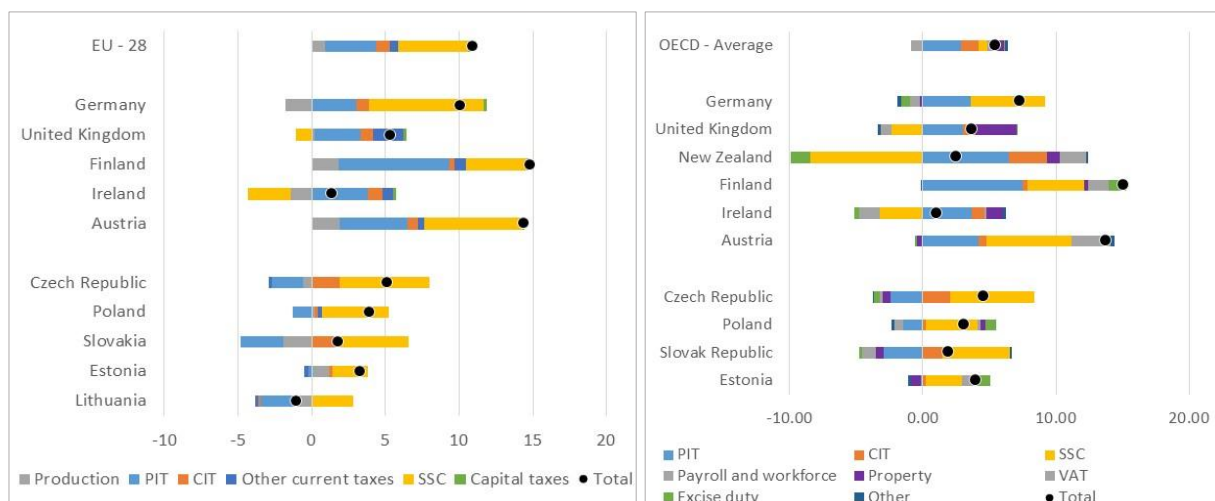
Statistikas dati par uzņēmumu ilgtermiņa ieguldījumiem liecina, ka uzņēmumu uzkrātās investīcijas kopš 2015.gada vidus vairs nepieaug, un tāpat 2016.gada sākumā ir samazinājušās uzkrātās ārvalstu tiešās investīcijas. Lai gan ārvalstu tiešās investīcijas investīciju samazinājumu 2016.gada sākumā ir ietekmējuši arī vienreizēji un ar kopējo investīciju vidi tieši nesaistīti faktori, kā Swedbank AS pamatkapitāla samazinājums par 367,9 milj. *euro*, kopējā investīciju dinamika uzrādīja investīciju samazināšanos ekonomikā. 2016.gadā kopā investīcijas pamatkapitālā (bruto pamatkapitāla veidošana) bijušas par 11,2% mazākas nekā pirms gada, un investīciju līmenis ekonomikā jau no 2013.gada ir bijis zems.

Latvijā ir viens no zemākajiem nodokļu ieņēmumu īpatsvaram IKP ES¹. Nodokļu ieņēmumu prognozes liecina, ka turpmākajos gados nodokļu ieņēmumu pieaugums pakāpeniski palielināsies², tomēr šāds nodokļu ieņēmumu pieauguma temps nenodrošina Valdības deklarācijā noteiktā mērķa sasniegšanu – 2020.gadā iekasēto nodokļu apjoms sasniegs 1/3 no IKP. Tāpat Valdības deklarācijā noteikts, ka primāri mērķa sasniegšanai ieņēmumi jāgūst no ēnu ekonomikas mazināšanas³.

¹ Pēc Eurostat datiem 2015.gadā Latvijā nodokļu ieņēmumi veidoja 29,2% no IKP, kas ir piektais zemākais rādītājs ES (vidējais nodokļu slogs ES dalībvalstīs – 38,7% no IKP)

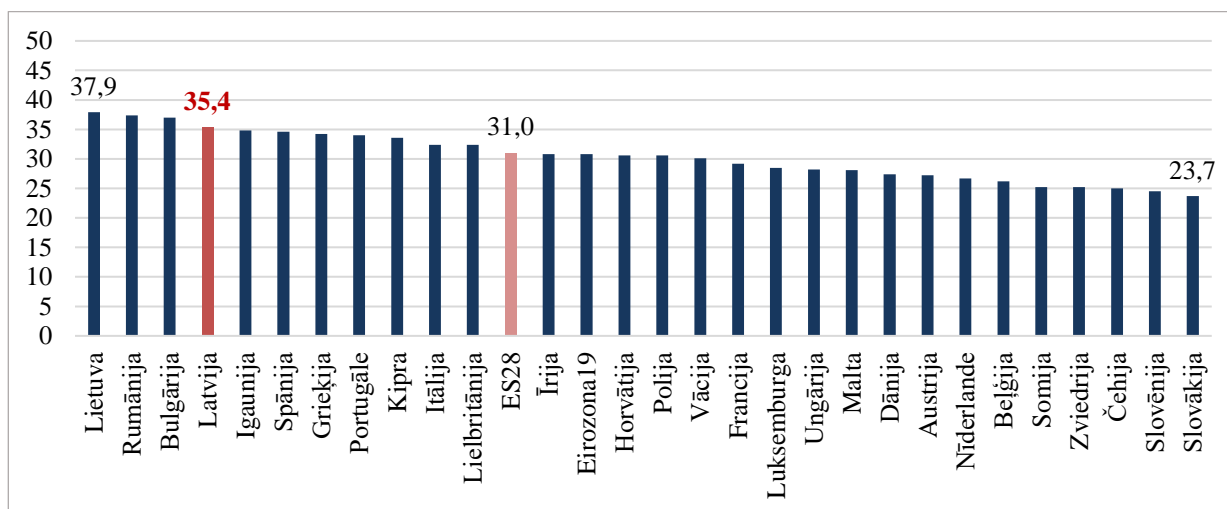
² Saskaņā ar FM prognozēm 2017.gadā nodokļu ieņēmumi veidos 30,1% no IKP, 2018.gadā – 30,3% no IKP, 2019.gadā – 30,1% no IKP un 2020.gadā 30,2% no IKP.

³ Gan pēc profesora F.Šneidera metodoloģijas (2015.gadā – 23,6%, 2016.gadā - 22,6%), gan pēc doktora A.Saukas (2014.gadā - 23,5%, 2015.gadā – 21,3%) aprēķinātais ēnu ekonomikas īpatsvars Latvijā bija tuvu 1/4 daļai no IKP. Vidējais ES dalībvalstu ēnu ekonomikas rādītājs 2015.gadā bija 18%

4.att. Latvijas, ES valstu un OECD valstu nodokļu ienākumu salīdzinājums pret IKP 2014.gadā
 Avots: Pasaules Banka, Eurostat, OECD un VID

Pēc Eiropas Komisijas aprēķiniem Latvija ierindojas starp astoņām ES dalībvalstīm ar augstāko PVN plaisas rādītāju⁴. VID aprēķinājis, ka lielākā neiekasētā nodokļu masa veidojas no aploksņu algām tirdzniecības, transporta pakalpojumu, būvniecības un saimnieciskās darbības jeb individuālo pakalpojumu (skaistumkopšanas, tulkus, aukļu, apbedītāju u.tml. pakalpojumu) sektorā.

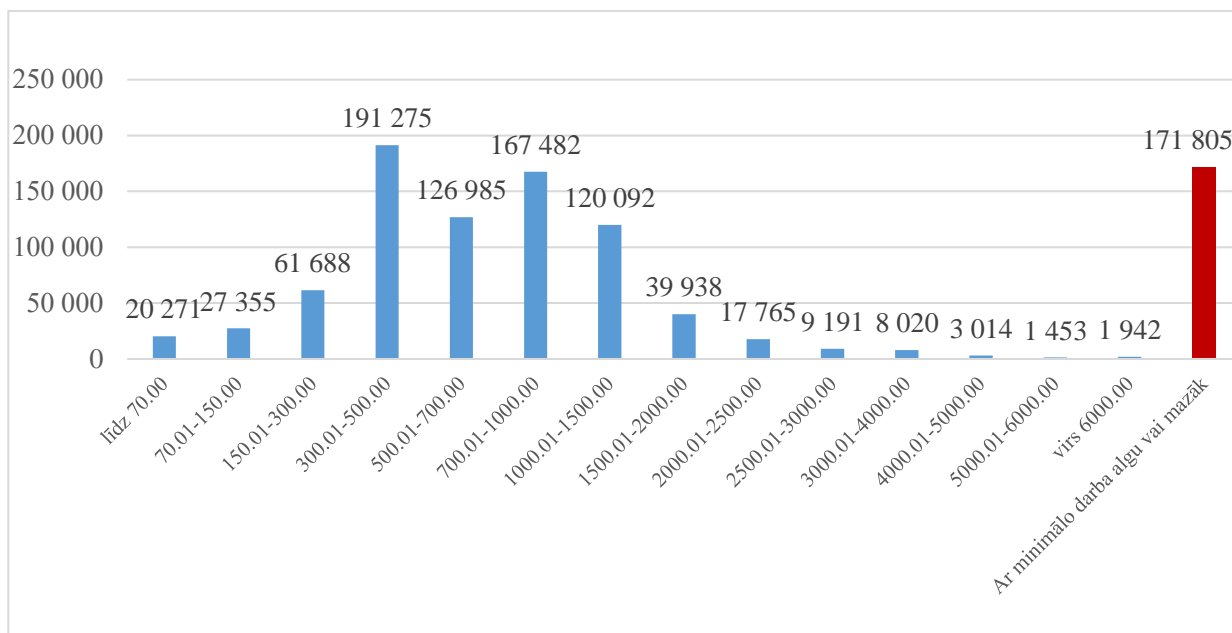
5.att. Džini koeficients ES valstīs 2015.gadā
 Avots: Eurostat

Latvijā ienākumu nevienlīdzība ir viena no augstākajām Eiropas Savienībā. Pēc Eurostat datiem Latvijā 2015.gadā Džini koeficients bija 35,4%, kas ir viens no visaugstākajiem Eiropas Savienībā (vidēji ES 2015.gadā tas bija 31,0%). Savukārt darbaspēka nodokļa plaisas rādītājs⁵

⁴ PVN plaisa ir nedeklarētās un deklarētās, bet nesamaksātās nodokļu summas attiecība pret potenciālo nodokļu masu, kas tiktu aprēķināta un iekasēta pie nosacījuma, ka visi nodokļu maksātāji pilnā apmērā izpilda savas nodokļu saistības. Eiropas Komisija aprēķinājusi, ka Latvijā PVN plaisa 2014.gadā bija 23,4% (2013.gadā 25,7%). Savukārt, VID novērtējis PVN plaisu daudz zemāk, t.i., 2013.gadā – 17,8%, bet 2014.gadā – 16,9%. VID amatpersonām tiekoties ar Eiropas Komisijas pārstāvjiem, secināts, ka atšķirības starp VID aprēķināto un Eiropas Komisijas aprēķināto PVN plaisu veidojas sniegto datu kvalitātes un metodoloģisko atšķirību dēļ.

⁵ **Nodokļa plaisa jeb ķīlis** (tax wedge) – raksturo starpību starp darba ņēmēja neto ienākumiem un to, cik šis darbaspēks izmaksā darba devējam. To aprēķina kā darba nodokļu (iedzīvotāju ienākuma nodokļa, darba ņēmēja un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu) procentuālo attiecību pret darba algu pirms visu nodokļu nomaksas un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu summu.

strādājošajam bez apgādībā esošām personām, kas saņem 67% no vidējās darba algas, pēc Eurostat datiem 2015.gadā Latvijā bija 41,9%, Lietuvā – 39,2%, bet Igaunijā – 38,0%.

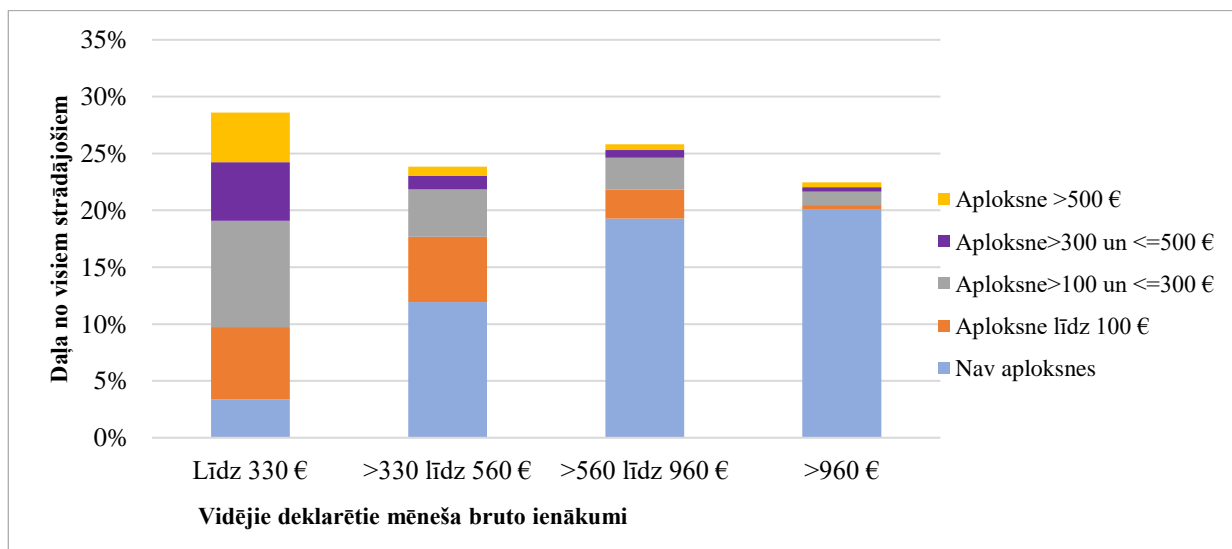

6.att. Darba ņēmēju skaita sadalījums pēc bruto darba ienākumiem, euro mēnesī

Avots: CSP dati 2016.gada oktobris

Latvijā ir ievērojams zemo algu saņēmēju īpatsvars. Saskaņā ar CSP datiem 2016.gada oktobrī 74,7% nodarbināto saņēma bruto algu līdz 1000 euro mēnesī, savukārt lielākais darba ņēmēju skaits (191 275 jeb 24,0% no kopējā nodarbināto skaita) saņēma bruto darba algu 300 – 500 euro mēnesī apmērā.

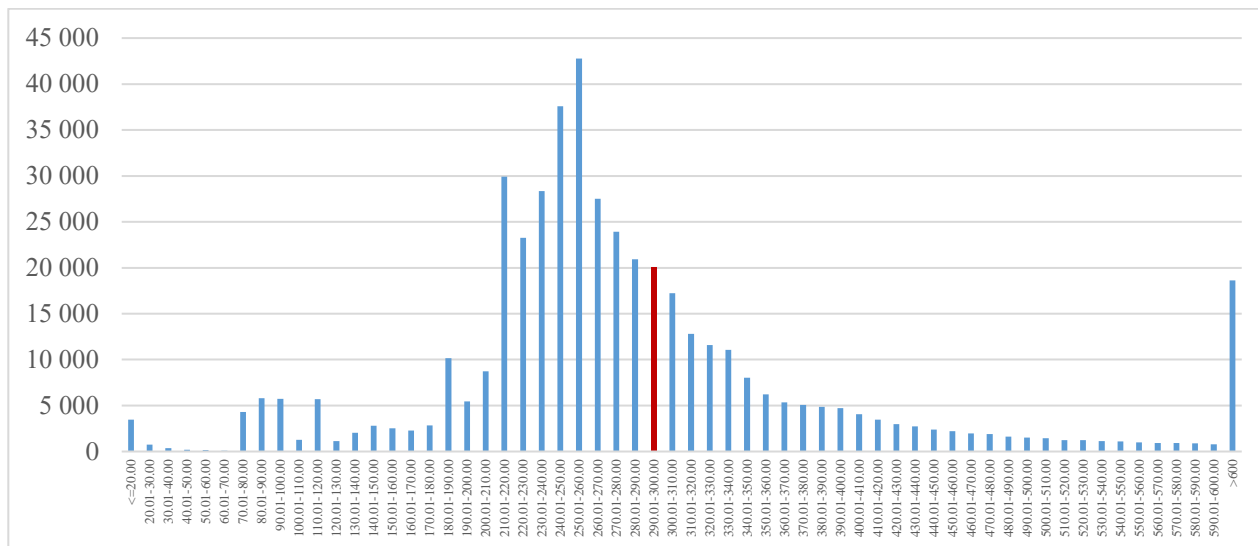
Tāpat joprojām aktuāls jautājums ir arī par “aplokšņu algām”. Kā liecina CSP dati (4.att.) no kopējā darba ņēmēju skaita 21,6% strādājošajiem tiek oficiāli uzrādīti mēneša darba ienākumi, kas ir vienādi vai zemāki par minimālo algu. Pasaules Bankas un profesora Dr. M.Hazana pētījums liecina, ka, jo lielāki ir strādājošā vidējie deklarētie ienākumi, jo mazāka ienākumu daļa tiek samaksāta kā “aplokšņu alga”. Savukārt, jo mazāki ir strādājošā vidējie deklarētie ienākumi, jo procentuāli lielāka ienākumu daļa tiek maksāta kā “aplokšņu alga”.

7.att. Aplokšņu algas daļa mēneša ienākumos Latvijā

Avots: Pasaules Bankas, Dr.mat., prof. M.Hazana aprēķini

Līdzīgi kā ar zemo algu saņēmējiem, tāpat arī pensionāru sadalījumā pēc piešķirtā vecuma pensijas apmēra ir vērojams liels īpatsvars mazo pensiju saņēmēju skaitam. Jau šobrīd apmēram 1/3 pensionāru saņem pensiju ar IIN neapliekamā pensionāru minimuma apmērā – 235 *euro*. Ja pensionāru neapliekamais minimums tiktu paaugstināts līdz 300 *euro*, tad jau tiktu atbalstīti 69,4% pensionāru, saņemot aprēķināto pensiju pilnā apmērā, kurai netiek piemērots IIN. Pensijas, kas piešķirtas līdz 1996.gadam, neapliekamais minimums sakrīt ar pensijas apmēru, kas var būt arī lielāks par 235 *euro*.

8.att. Vecuma pensiju sadalījums pēc piešķirtā apmēra (ar piemaksu), euro mēnesī

Avots: VSAA dati uz 2016.gada septembri

Jāatzīmē, ka 2016.gadā starp “mazo” nodokļu režīmiem pēc maksātāju skaita populārākais bija mikrouzņēmuma nodokļa režīms, savukārt vismazāk tika izmantots patentmaksu režīms. Mikrouzņēmuma nodokļa režīms vairs nepilda tā sākotnējo mērķi, jo statistika liecina, ka liela daļa šo nodokļa režīmu izmanto nodokļu optimizācijai, kropļojot konkurenci. Otra būtiska problēma ir “mazajos” nodokļu režīmos strādājošo sociālā aizsardzība, kas nākotnē sociālās apdrošināšanas iestāšanās gadījumā var radīt būtiskas finansiālas problēmas šajos režīmos strādājošajiem. Pēc VID informācijas “mazo” nodokļu režīmu maksātāju skaits 2016.gadā bija (nodokļu maksātāji var izvēlētie vairākus nodokļu režīmus vienlaikus):

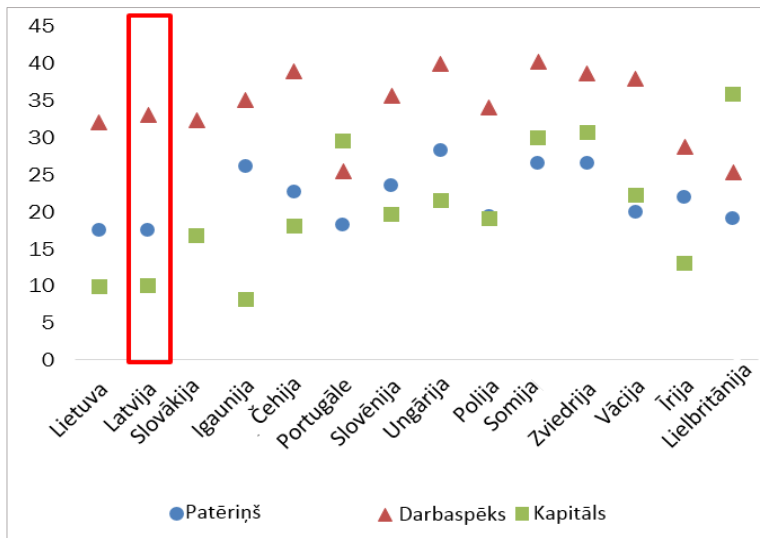
- patentmaksas (t.sk. samazinātās patentmaksas) – 3,4 tūkst.⁶;
- atbrīvojums ienākumiem no lauksaimnieciskās ražošanas, lauku tūrisma, sēņošanas, ogošanas, savvaļas ārstniecības augu un ziedu, kā arī parka vīngliemežu vākšanas - 13,0 tūkst.;
- vispārējais iedzīvotāju ienākuma nodokļa režīms saimnieciskās darbības veicējiem – 90,7 tūkst.⁷;
- mikrouzņēmumu nodokļa režīms (darba ņēmēji) – 95,0 tūkst.

Pēdējos gados nodokļu politika ir vērsta uz darbaspēka nodokļu ieņēmumu īpatsvara samazināšanu kopējos nodokļu ieņēmumos un attiecīgi IKP. Ienākumu nevienlīdzības mazināšanai un ienākumu nodokļu sistēmas progresivitātes palielināšanai ar 2016.gadu tika ieviests ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais diferencētais minimums un solidaritātes nodoklis. Tai pašā laikā šis samazinājums nav kompensēts ar patēriņa, īpašuma, kapitāla un vides nodokļu attiecīgu pieaugumu. Pēc Eurostat datiem 2014.gadā patēriņa nodokļu ieņēmumu īpatsvars IKP Latvijā bija par 0,5 procentpunktiem augstāks kā vidēji ES, vides nodokļu īpatsvars

⁶ 2016.gadā iemaksas veica 3362 patentmaksātāji, savukārt 2017.gada 1.janvārī bija reģistrēts 2 071 patentmaksātājs un, salīdzinot ar 2016.gada 1.janvāri, to skaits ir palielinājies par 59,9% jeb 776 personām

⁷ Fiziskās personas, kas iesniedza Gada ienākumu deklarācijas D3 un D3¹ pielikumu par 2015.gadu

par 0,2 procentpunktiem augstāks kā vidēji ES, tomēr kapitāla nodokļu ieņēmumu īpatsvars IKP bija otrais zemākais starp ES dalībvalstīm.

9.att. Kapitāla, darbaspēka un patēriņa faktiskās (netiešās) nodokļu likmes Latvijā un salīdzināmajās valstīs 2014.gadā

Avots: Eurostat (Pasaules bankas pētījums)

Arī pēc Pasaules Bankas veiktās analīzes, secināms, ka Latvijā salīdzinājumā ar citām ES dalībvalstīm ir salīdzinoši augsti darbaspēka nodokļi, bet ļoti zemi kapitāla nodokļi. Salīdzinot ar OECD dalībvalstīm, 2014.gadā Latvijā bija nedaudz lielāks nodokļu ieņēmumu apjoms no patēriņa (pievienotās vērtības nodokļa), taču iedzīvotāju ienākuma un uzņēmumu ienākuma nodokļu ieņēmumi bija nedaudz zem vidējā OECD līmeņa. Arī ieņēmumu daļa no kapitāla ienākumiem bija zemāka. Tāpat jāuzsver, ka kapitāla ienākumu nodokļu likmes ir dažādas un tās nepieciešams vienādot.

Lai sasniegtu Valdības deklarācijā noteikto mērķi, kā arī NAP 2020 galveno mērķi - ekonomisko izrāvienu, ir svarīgi veikt radikālas izmaiņas nodokļu politikas sistēmā.

Galvenie nodokļu politikas pamatnostādnēs piedāvātie risinājumi:

- 1) **reformēt UIN sistēmu**, nosakot, ka UIN tiek maksāts peļņas sadales brīdī nevis par gūto peļņu (pašreiz likme ir 15%, ko piemēro ar nodokli apliekamajam ienākumam) – piemērojot 20% likmi (t.i., izmaksām, kas netiek investētas uzņēmuma attīstībā, t.sk., dividendēm, ar saimniecisko darbību nesaistītajiem izdevumiem, reprezentācijas izmaksām, kas pārsniedz noteikto apmēru, u.c.). Tāpat tiek noteikts pārejas periods kas paredzēs iespēju izmantot UIN atlaidi par atbalstāmo investīciju projektu, ja tas apstiprināts Ministru kabinetā līdz 2017.gada 31.decembrim. Tiks saglabāta arī UIN atlaide, kas piemērojama atbilstoši likuma “Par nodokļu piemērošanu brīvostās un speciālajās ekonomiskajās zonās” normām.

Papildus tam tiks noteikts atbalsts ziedojumiem, paredzot UIN atvieglojumu par ziedojumiem sabiedriskā labuma organizācijām ar ierobežojumu:

- a) ar UIN neaplīkst ziedoto summu, kas nepārsniedz 10% apmērā no iepriekšējā pārskata gada peļņas; vai
- b) ar UIN neaplīkst ziedoto summu, kas nepārsniedz 3% no iepriekšējā pārskata gadā izmaksātā darba algas apmēra; vai
- c) pārskata gadā aprēķināto UIN par aprēķinātajām dividendēm var samazināt - noteiktā apmērā no ziedotās summas, bet ne vairāk, kā noteiktā apmērā no aprēķinātās UIN summas (darbs ar ierobežojumu noteikšanu turpināsies tiesību aktu izstrādes laikā);

2) **reformēt darbaspēka nodokļu sistēmu:**

- *ieviešot divas IIN pamatlikmes (pašreiz pamatlikme ir 23%):*
 - ✓ **20%** – ienākumiem līdz 45 000 *euro* gadā;
 - ✓ **23%** – ienākumiem virs 45 000 *euro* gadā (pārsniegumam);
- *būtiski paaugstinot ar IIN neapliekamo diferencēto minimumu, (atsakoties no diferencētā neapliekamā minimuma piemērošanas rezumējošā kārtība, piemērojot to pilnā apmērā jau taksācijas gada laikā):*
 - ✓ **0-250 *euro* mēnesī** (250 *euro* mēnesī ienākumiem līdz 440 *euro* mēnesī, ienākumiem no 440 līdz 1 000 *euro* mēnesī (2019.gadā – ienākumiem no 440 līdz 1 100 *euro* mēnesī) – neapliekamais minimums atbilstoši formulai pakāpeniski samazinās, līdz pie ienākumiem virs 1 000 *euro* mēnesī (2019.gadā – ienākumiem virs 1 100 *euro* mēnesī) – tas sasniedz 0;
- *paaugstinot atvieglojumu par apgādībā esošām personām uz **250 *euro* mēnesī** (pašlaik 175 *euro* mēnesī)*
- *atceļot solidaritātes nodokli un ieviešot VSAOI objekta maksimālā apmēra otrā līmeņa griestus **95 100 *euro* gadā:***
 - ✓ ienākumiem līdz 55 000 *euro* gadā tiek veiktas VSAOI vispārējā kārtībā un tiek saņemti visi sociālās apdrošināšanas pakalpojumi
 - ✓ ienākumiem no 55 000 līdz 95 100 *euro* gadā (2018.gadam plānotā tautsaimniecībā nodarbinātā vidējā bruto alga x 100) – tiek veiktas VSAOI vispārējā kārtībā, nodrošinot tikai pensiju apdrošināšanu 1.un 2.līmenī;
 - ✓ no ienākumiem virs 95 100 *euro* gadā – sociālās apdrošināšanas iemaksas nav jāmaksā;
- *paaugstinot minimālo mēneša darba algu līdz **430 *euro*** (pašlaik 380 *euro*);*
- *paaugstinot neapliekamo minimumu pensionāriem vidējā termiņā līdz **300 *euro* mēnesī** (pašlaik 235 *euro* mēnesī);*
- *ar 2018.gadu identificē pacienta sasaisti VSAOI.*

- 3) **vienādot IIN likmes dažādiem ienākumu veidiem**, nosakot tās 20% un 23% apmērā līdzīgi kā algota darba ienākumam:

- **20%** IIN likme – ienākumam no *kapitāla un kapitāla pieaugumam* (pašreiz IIN likme ienākumam no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums (piemēram, dividendēm, procentu ienākumam) ir 10%, bet ienākumam no kapitāla pieauguma – 15%). Izņēmums ir dividendes (tad 0% likme), ja tās jau ir apliktas ar 20% ienākuma nodokļa likmi uzņēmuma līmenī peļņas sadales brīdī;
- **20/23%** IIN likme – *saimnieciskās darbības veicējiem* (pašreiz 23% likme):
 - ✓ 20% IIN likme – aplikamajam ienākumam līdz 45 000 *euro* gadā;
 - ✓ 23% IIN likme – aplikamajam ienākumam virs 45 000 *euro* gadā;
 - ✓ VSAOI objekts – no aplikamā ienākuma, ja tas nepārsniedz 430 *euro* mēnesī, veic iemaksas privātajā pensiju fondā (3.pensiju līmenis) vismaz 5% apmērā. Aplikamajam ienākumam, kas pārsniedz 430 *euro* mēnesī – līdzšinējā kārtība, t.i., brīvi noteikts iemaksu objekts, bet ne mazāks kā vismaz minimālās algas apmērā, likme par 430 *euro* – līdzšinējā (atkarībā no pašnodarbinātās personas statusa), pārsniegumam 5% (samazināta VSAOI likme un samazināts sociālo garantiju apjoms, piemēram, tikai pensijas apdrošināšana);
 - ✓ izmaiņas aplikamā ienākuma no saimnieciskās darbības noteikšanas kārtībā, nosakot ierobežojumu saimnieciskās darbības izdevumiem – līdz 80% no saimnieciskās darbības ieņēmumiem (attiecīgi jāatsakās arī no pirmstaksācijas gadu zaudējumu pārņemšanas, nosakot pārejas periodu iepriekš uzkrātajiem zaudējumiem). Minēto ierobežojumu nepiemēro, ja izdevumu limita pārsniegumu rada algota darba izmaksas. Papildu regulējums tiks noteikts lauksaimniecības nozarē, ņemot vērā pastāvošu īpašu režīmu attiecībā uz subsīdiju uzskaiti apgrozījumā;
 - ✓ pamatlīdzekļu nolietojuma norakstīšana saskaņā ar saimnieciskās darbības noteikto kārtību, taču šo kārtību var mainīt tikai pie noteiktiem nosacījumiem (piemēram, pēc 5 gadiem, ar īpašu pamatojumu u.tml.);
- **20/23%** IIN likme – *maksātājiem, kas gūst ienākumus uz uzņēmumu līguma pamata, bet nav reģistrējuši saimniecisko darbību* (pašreiz 23% likme), saglabājot iepriekšējo nodokļu piemērošanas kārtību:
 - ✓ 20% IIN likme – aplikamajam ienākumam līdz 45 000 *euro* gadā;
 - ✓ 23% IIN likme – aplikamajam ienākumam virs 45 000 *euro* gadā;
 - ✓ VSAOI – tāpat kā algas nodokļa maksātājiem;
- **20/23%** IIN likme – *autoratlīdzību saņēmējiem*, saglabājot likumā noteiktas normas:
 - ✓ 20% IIN likme – aplikamajam ienākumam līdz 45 000 *euro* gadā;
 - ✓ 23% IIN likme – aplikamajam ienākumam virs 45 000 *euro* gadā;
 - ✓ VSAOI likme 5% no izmaksātāja līdzekļiem (pensiju apdrošināšanai), ko ietur izmaksas brīdī Ja autoratlīdzība pārsniedz 430 *euro* mēnesī, ieturētā summa tiek novirzīta uz 1.un 2. pensiju līmenim. Ja autoratlīdzība ir mazāka par 430 *euro* mēnesī izvērtē iemaksas ieskaitīšanas iespēju 3.pensiju līmenī;
 - ✓ precizēt attaisnoto izdevumu normas autoriem, *paredzot 50 % apmērā no autoratlīdzības (honorāra) summas par šādu darbu radīšanu, izdošanu, izpildīšanu vai citādu izmantošanu (arhitektūras darbiem, vizuālās mākslas darbiem, muzikāliem darbiem ar vai bez teksta, audiovizuāliem, horeogrāfiskiem un teātra darbiem, atklājumiem, izgudrojumiem un rūpnieciskiem paraugiem); 15 % literāriem darbiem, tai skaitā darbiem, kas radīti, izdoti, izpildīti vai citādi izmantoti presē un citos masu informācijas līdzekļos;*
 - ✓ autortiesību mantiniekiem – saglabājas līdzšinējā kārtība, t.i., VSAOI iemaksas nav jāveic;

- **20% IIN likme – ienākumam no nomas/īres, neregistrējot saimniecisko darbību** (pašreiz IIN likme 10%), nosakot 50% izdevumu normu (bez attaisnojuma dokumentiem, neņemot vērā faktiskos izdevumus) (pašreiz nav, ir tikai NĪN par nekustamo īpašumu);
 - **20% IIN likme – ienākumam no augoša meža/kokmateriālu pārdošanas** (pašreiz IIN likme 10%), nosakot 50% izdevumu normu (bez attaisnojuma dokumentiem, neņemot vērā faktiskos izdevumus) (pašreiz izdevumu norma ir 25% no augoša meža pārdošanas (ar meža atjaunošanu saistītie izdevumi) un 50% no kokmateriālu pārdošanas ienākuma (ar kokmateriālu sagatavošanu/pārdošanu saistītie izdevumi));
 - **20% IIN likme – ienākumam no metāllūžņu pārdošanas** (pašreiz IIN likme 10%), nosakot 50% izdevumu normu (bez attaisnojuma dokumentiem, neņemot vērā faktiskos izdevumus (pašreiz faktiskie izdevumi netiek ņemti vērā));
 - **20% IIN likme – izložu vai azartspēļu laimestus**, kas pārsniedz 3000 euro (izņēmums – simtgades loterija);
- 4) **samazināt mikrouzņēmumu nodokļa maksātāju apgrozījuma sliekšni, vienādojot to ar reģistrācijas VID PVN maksātāju reģistrā sliekšni** (apgrozījuma sliekšnis – līdz 40 000 euro gadā, pašreiz 100 000 euro gadā), kā arī noteikt mikrouzņēmumu nodokļa dividendēm 20% IIN likmi, palielināt maksimālās darba algas ierobežojumus saglabāt līdzšinējos ierobežojumus un uzlabot VID kontroli attiecībā uz mikrouzņēmumiem;
- 5) **uzlabot patentu maksas režīmu mazajiem jeb “dzīvesstila” uzņēmējiem, vienādojot likmes** (pašreiz patentmaksas ir noteiktas no 43 līdz 100 euro atkarībā no sadalījuma pa reģioniem un profesijām), vienkāršojot to samaksu un administrēšanu, bet saglabājot līdzšinējos ierobežojumus, kā arī ieviest brīvprātīgu risinājumu visiem, kuri maksā nodokli no apgrozījuma – **saimnieciskās darbības ieņēmumu kontu**.

Iepriekšminētās izmaiņas samazina kopējus nodokļu ieņēmumus valstī no darbaspēka nodokļiem, tāpēc vienlaikus tiek īstenoti šādi pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt nodokļa sloga pārvirzi no darba spēka uz patēriņu un kapitālu (t.sk. atbilstoši vairāku starptautisku organizāciju ieteikumiem):

- 1) sakārtot nekustamā īpašuma kadastrālās vērtības un pārskatīt atsevišķu nekustamo īpašumu pielietojuma kategorijas;
- 2) par 30% paaugstināt azartspēļu nodokļa likmes automātiem un spēļu galdiem;
- 3) pakāpeniski paaugstināt akcīzes nodokļa likmes, ņemot vērā akcīzes nodokļa likmju izmaiņas pārējās Baltijas valstīs;

1.tab. Plānotās akcīzes nodokļa likmju izmaiņas naftas produktiem

Naftas produkti	01.01.2015.	01.01.2016.	01.01.2018.	01.01.2020.
Svinu nesaturošs benzīns, euro par 1000 l	411,21	436,0	470,0	495,0
Svinu saturošs benzīns, euro par 1000 l	455,32	455,3	564,0	594,0
Dīzeļdegviela, petroleja, degvielleļļa, euro par 1000 l	332,95	341,0	378,0	425,0
Sašķidrinātā naftas gāze, euro par 1000 kg	161,00	206,0	231,0	278,0

2.tab. Plānotās akcīzes nodokļa likmju izmaiņas tabakas izstrādājumiem

	2016	2017	2018		2019	2020
	No 01.07.	No 01.07.	No 01.07.	No 01.07.	No 01.07.	No 01.07.
Cigaretēm						
Specifiskā likme, <i>euro</i>	56,20	67,00	69,5	70,70	74,60	78,70
Ad Valorem	25%	20%	20%	20%	20%	20%
Minimālais līmenis, <i>euro</i>	93,70	99,00	103,5	104,00	109,20	114,70
	No 01.01.	No 01.01..	No 01.01.		No 01.01.	No 01.01.
Cigāriem un cigarellām, <i>euro</i>	42,69	58,0	73,0		88,00	95,20
Smēķējamai tabakai <i>euro par 1000 g, tai skaitā:</i>						
Smalki sagriezta tabaka	58,0	62,00	66,0		70,0	75,0
Cita smēķējamā tabaka, tabakas lapas	58,0	62,00	66,0		70,0	75,0
Karsējamā tabaka	62,0 <i>(no 01.03)</i>	62,00	66,0		70,0	75,0

3.tab. Plānotās akcīzes nodokļa likmju izmaiņas alkoholiskajiem dzērieniem un alum

Alkoholiskie dzērieni un alus, <i>euro par 100 l</i>	Plānotais			Priekšlikums		
	01.03.2016.	01.03.2017.	01.03.2018.	01.03.2018.	01.03.2019.	01.03.2020.
Vīns, raudzētie dzērieni (virs 6%), starpprodukti līdz 15 tilpumprocentiem	74,0	78,0	82,0	92,0	101,0	111,0
Starpprodukti no 15 līdz 22 tilpumprocentiem	120,0	130,0	135,0	150,0	170,0	190,0
Pārējie alkoholiskie dzērieni, <i>par absolūtā spirta %</i>	1 400,0	1 450,0	1 500,0	1 670,0	1 840,0	2 025,0
Alus, <i>par katru absolūtā spirta tilpumprocentu</i>	4,2	4,5	4,8	5,6	6,1	6,8
Alus, <i>minimālā likme</i>	7,8	8,2	8,6	10,3	11,1	12,5

- 4) noteikt ierobežojumus IIN attaisnotajiem izdevumiem, tai skaitā:
- noteikt gan procentuālu (50% no apliekamā ienākuma), gan summāru ierobežojumu – 600 *euro* gadā (par sevi un katru savu ģimenes locekli) – kopējiem attaisnotajiem izdevumiem par ārstniecības un izglītības pakalpojumiem, ziedojumiem, kā arī ziedojumiem politiskajām partijām, saglabājot iespēju attaisnotos izdevumus pārnest uz nākamajiem trīs taksācijas gadiem. Atļaut attaisnoto izdevumu atgūšanu par personām ar I. un II. grupas invaliditāti – brāļiem un māsām, ja tiem nav laulātā un nodokļa maksātājs ir tam vienīgais radnieks;
 - noteikt gan procentuālu (10% no gada apliekamā ienākuma), gan summāru ierobežojumu – 4 000 *euro* gadā – attaisnotajiem izdevumiem par iemaksām privātajos pensiju fondos un apdrošināšanas prēmiju maksājumiem, pārveidot attaisnoto izdevumu piemērošanas nosacījumus, pagarinot dzīvības apdrošināšanas līguma (ar līdzekļu uzkrāšanu) periodu (piemēram, uz 10 gadiem) un nodrošināt apdrošināšanas prēmiju maksājumu regularitāti, kā arī pagarināt veikto iemaksu turēšanas periodu privātajos pensiju fondos (piemēram, līdz 5 gadiem), vienlaikus nosakot pārejas noteikumus uz jau noslēgtajiem dzīvības apdrošināšanas līgumiem un iemaksām privātajos pensiju fondos.

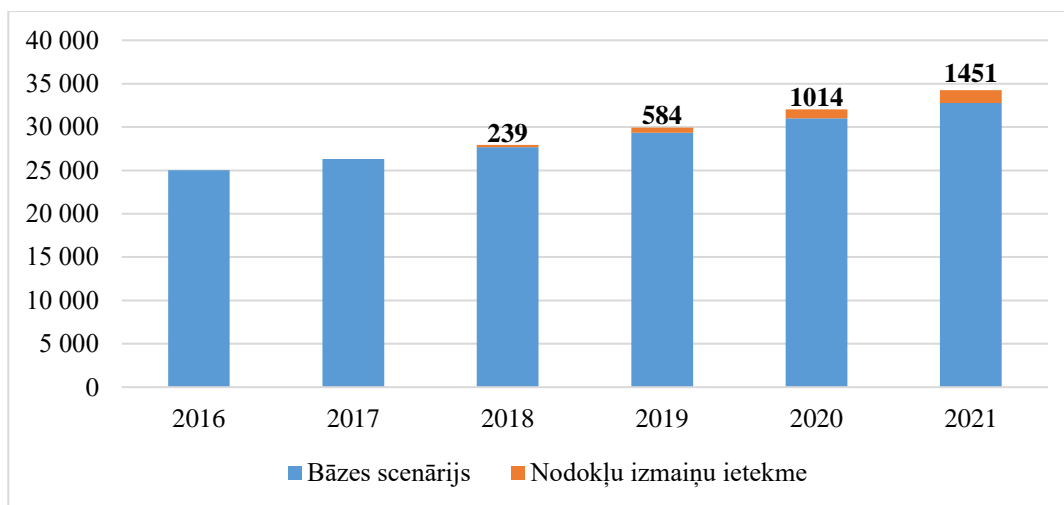
5) saglabāt līdzšinējo TEN maksāšanas kārtību arī 2019.gadā un turpmāk.

Ārpus nodokļu struktūras pasākumiem tiek rosināts pilnveidot nodokļu administrēšanas pasākumus un nodrošināt aktīvāku ēnu ekonomikas apkarošanu:

- 1) īstenot ēnu ekonomikas apkarošanas pasākumus, kuru pamatvirzieni izriet no ēnu ekonomikas apkarošanas plāna. Galvenie virzieni ēnu ekonomikas apkarošanai ir:
 - PVN reversās maksāšanas kārtības piemērošanas paplašināšana (būvmateriālu, metālizstrādājumu un sadzīves tehnikas piegādēm);
 - reģistrācijas VID PVN maksātāju reģistrā sliekšņa samazināšana no 50 000 *euro* uz 40 000 *euro*;
 - noteikt pievienotās vērtības nodokļa deklarācijas atšifrēšanas sliekšni 150 *euro* un to attiecināt tikai uz darījumiem ar reģistrētiem PVN maksātājiem; ;
 - tiešsaistes tirdzniecības darījumu reģistra ieviešana u.c.;
- 2) īstenot nodokļu administrēšanas pasākumus, galvenie no tiem:
 - vienotā konta un uzkrājuma principa ieviešana;
 - saimnieciskās darbības ieņēmumu konta ieviešana mazajai uzņēmējdarbībai;
 - VID “*nodokļu rēķina*” automātiskas apmaksas risinājuma ieviešana;
 - VID pakalpojumu pieejamība un kvalitāte;
 - padziļinātas sadarbības programmas reforma;
 - grāmatvedības prasību pārskatīšana atkarībā no apgrozījuma, statusa un darbības veida;
 - IIN attaisnoto izmaksu administrēšanas optimizācija;
- 3) pilnveidot piedziņas procesus un sodu politiku.

Nodokļu reformas ietekme uz ekonomisko izaugsmi un tautsaimniecību

Ekonomiskās izaugsmes palēnināšanās 2016.gadā bija saistīta ar zemo ES fondu investīciju plūsmu, kas bijusi 225 miljonu *euro* apmērā – vairāk nekā par 300 miljoniem *euro* mazāka nekā bija plānots 2015.gada vidū un tāpat arī būtiski zemāka par 2016.gada sākumā plānoto. Sagaidāms, ka nākamajos gados, – laikā, kad paredzēta nodokļu sistēmas reforma, ES fondu investīciju aktivitāte būtiski palielināsies, 2020.gadā ES fondu investīcijām sasniedzot 720 miljonus *euro*. Šobrīd ir pieņemti lēmumi (MK noteikumi un citi priekšnosacījumi) par lielāko daļu no investīcijām visam plānošanas periodam (ES fondi 4,4 miljardi *euro*), notiek intensīvs projektu atlasu un līgumslēgšanas posms. Tādēļ jo svarīgi ir radīt stimulus uzņēmējdarbības un investīciju vides pievilcībai un attīstībai. Ir būtiski, lai ES investīciju plūsma būtu atbilstoša plānotajam, palīdzot nodrošināt spēcīgu ekonomikas izaugsmi, kas attiecīgi nodrošinātu arī ieņēmumu pieaugumu valsts budžetā. Sagaidāms, ka nodokļu sistēmas reforma varētu dot pozitīvus stimulus.

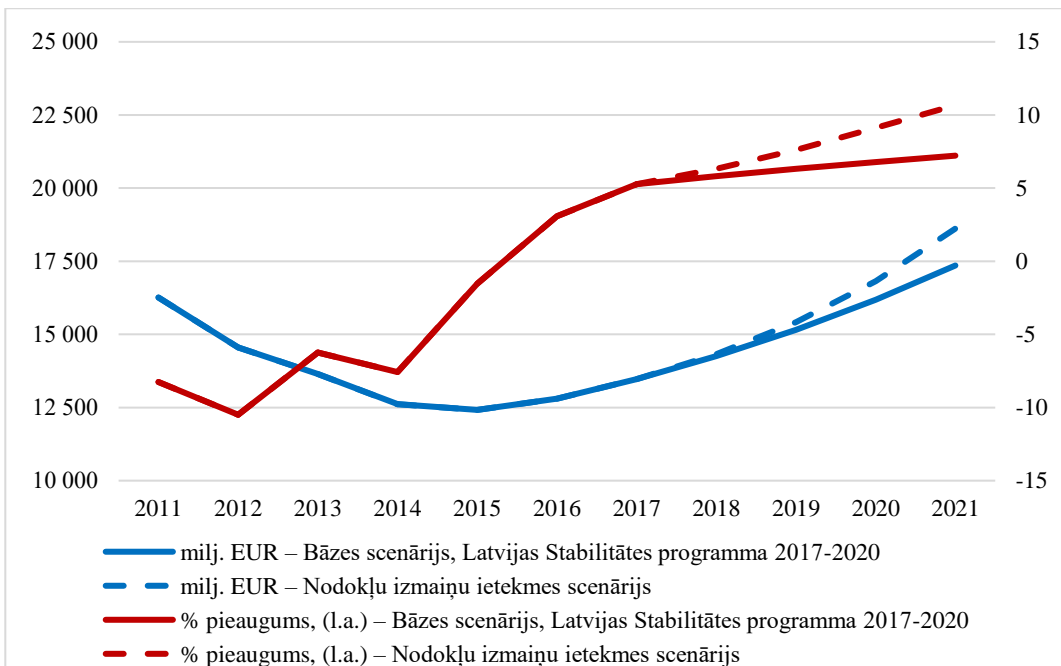

10. att. IKP faktiskajās cenās, milj. *euro*

Avots: CSP, FM aprēķini

Pieaugot iedzīvotāju ienākumiem, tiks veicināts arī papildu pieprasījums pēc kredītiem. Izmaiņu veikšana nodokļa regulējumā, paredzot reinvestētās peļņas neaplikšanu ar uzņēmuma ienākuma nodokli, radīs būtiskas izmaiņas uzņēmumu attīstības un kapitalizācijas stiprināšanā, kā arī investīciju piesaistē. Uzņēmumu reinvestētās peļņas atbrīvošana no UIN uzlabotu arī pieejamību banku kredītiem, jo uzņēmumiem zudīs motivācija manipulēt ar peļņas deklarēšanu, lai izvairītos no nodokļu maksāšanas, kā arī stiprinās uzņēmumu pašu kapitāla bāzi. Tas motivētu uzņēmumus darboties legālajā ekonomikā, savukārt bankām būtu radīta iespēja vairāk kreditēt šos uzņēmumus. Pieeja papildus līdzfinansējumam veicinās arī raitāku ES fondu apguvi.

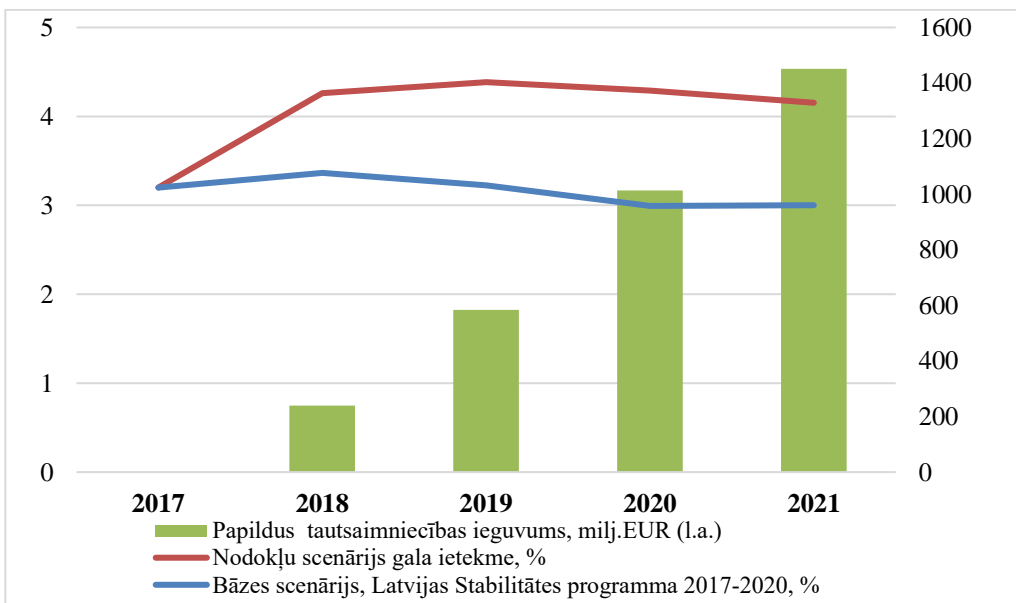
IIN un UIN reforma pozitīvi ietekmēs kreditēšanu, kā rezultātā no jauna izsniegto kredītu apjoms turpmākajos gados varētu pieaugt par papildus 5 procentpunktiem, attiecīgi stimulējot privāto patēriņu. Tā rezultātā, kopējais rezidentu kredītportfelis pieaugs straujāk nekā bāzes scenārija.

11.att. Rezidentu kopējais kredītportfelis, milj. euro un pieauguma temps (%)

Avots: FKTK, FM aprēķini

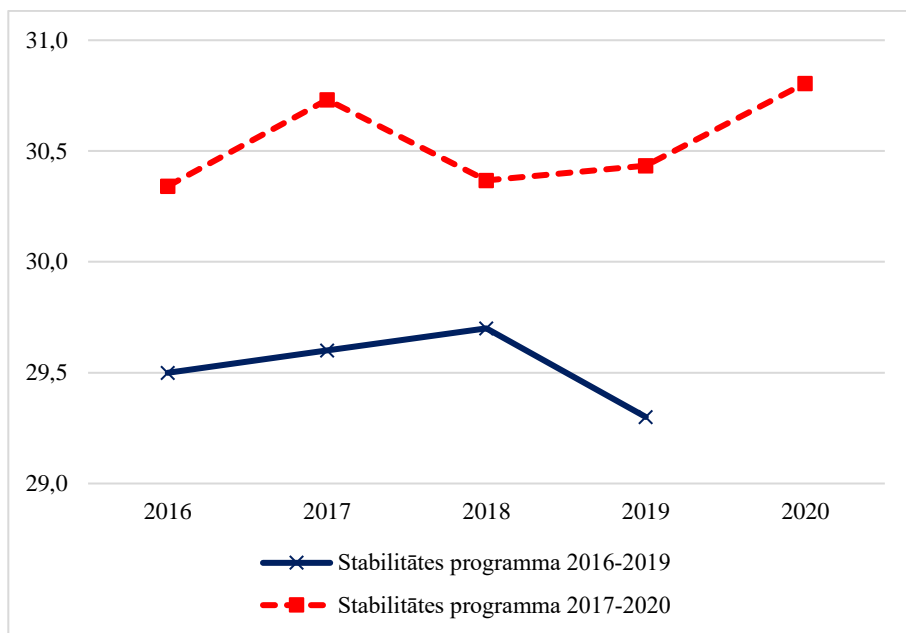
Īstenojot nodokļu politikas reformā paredzētos pasākumus, kā arī saglabājoties pozitīvai attīstībai galvenajās Latvijas galvenajās ārējās tirdzniecības partnervalstīs un paātrinoties ES fondu līdzekļu ieplūdei, **Latvijas IKP reālais pieaugums reformas realizācijas periodā laikā līdz 2021.gadam var pārsniegt 4%**, salīdzinot ar pašreizējā Latvijas stabilitātes programmas 2017. - 2020.gadam scenārijā paredzēto 3% izaugsmi.

12. att. IKP izaugsmes potenciāls nodokļu reformas rezultātā

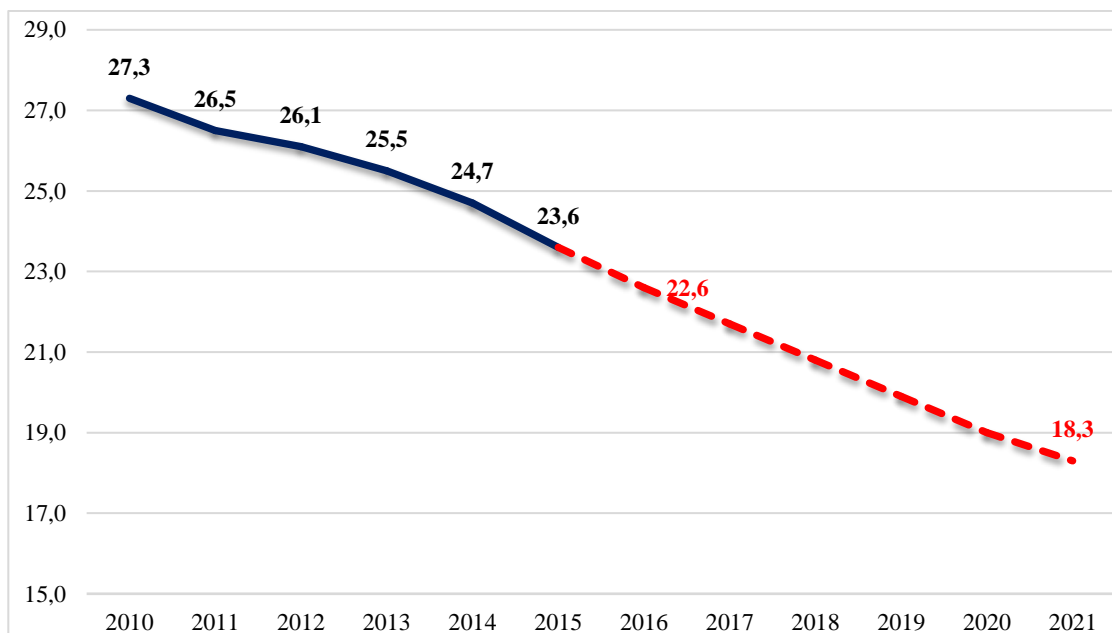
Nodokļu politikas reforma veicinās konkurētspēju reģiona līmenī, motivāciju uzsākt uzņēmējdarbību, investēt uzņēmumu attīstībā, piesaistīt investorus un maksāt nodokļus, iedzīvotāju ekonomisko aktivitāti un vēlmi atgriezties darba tirgū, kā arī to, lai nodokļu nomaksa un valsts kontroles darbību veikšana būtu maksimāli vienkārša un ar mazākām izmaksām. Tāpat nodokļu politikas pamatnostādņu apstiprināšana nodrošinātu to, ka nodokļu sistēma būtu prognozējama vismaz līdz 2021.gadam. Līdz ar to sagaidāms, ka pieaugs arī nodokļu ieņēmumi,

sasniedzot Valdības deklarācijā noteikto mērķi – vidējā termiņā iekasēto nodokļu apjoms sasnies 1/3 no IKP.

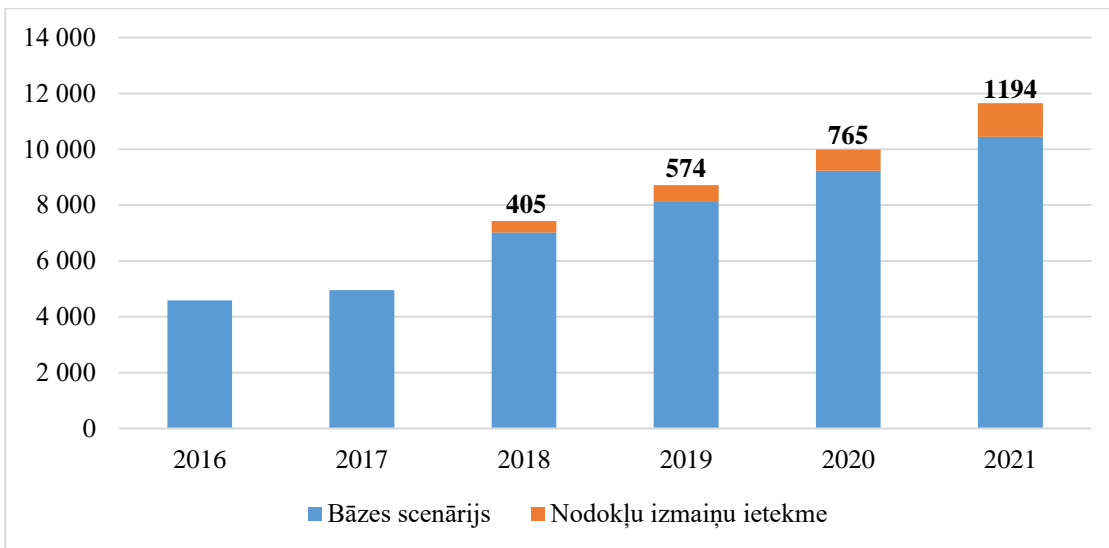
12. att. Nodokļu slogs, % no IKP

Paredzams, ka nodokļu reformu rezultātā Latvijā samazināsies ēnu ekonomikas apjoms, par apmēram 1 procentpunktu gadā, kas naudas izteiksmē ir aptuveni 60 milj. *euro*. Šādu ēnu ekonomikas mazināšanas tempu plānots saglabāt arī turpmāk, 2021.gadā sasniedzot 18,3% no IKP.

13.att. Aplēse par ēnu ekonomikas apjomu Latvijā 2010.-2015.gadā (% no IKP) (pēc ekon. prof.F. Šneidera pieejas)

UIN reformas priekšlikuma mērķis ir veicināt tautsaimniecības attīstību, stimulējot uzņēmumus lielāku peļņas daļu atstāt uzņēmumā un veicinot investīciju pieaugumu. Ieviešot 0% likmi nesadalītajai peļņai, uzņēmumiem radīsies papildus motivācija un iespēja veikt investīcijas, piemēram, palielināt ražošanas vai pakalpojumu jaudu, mainīt ražošanas procesu.

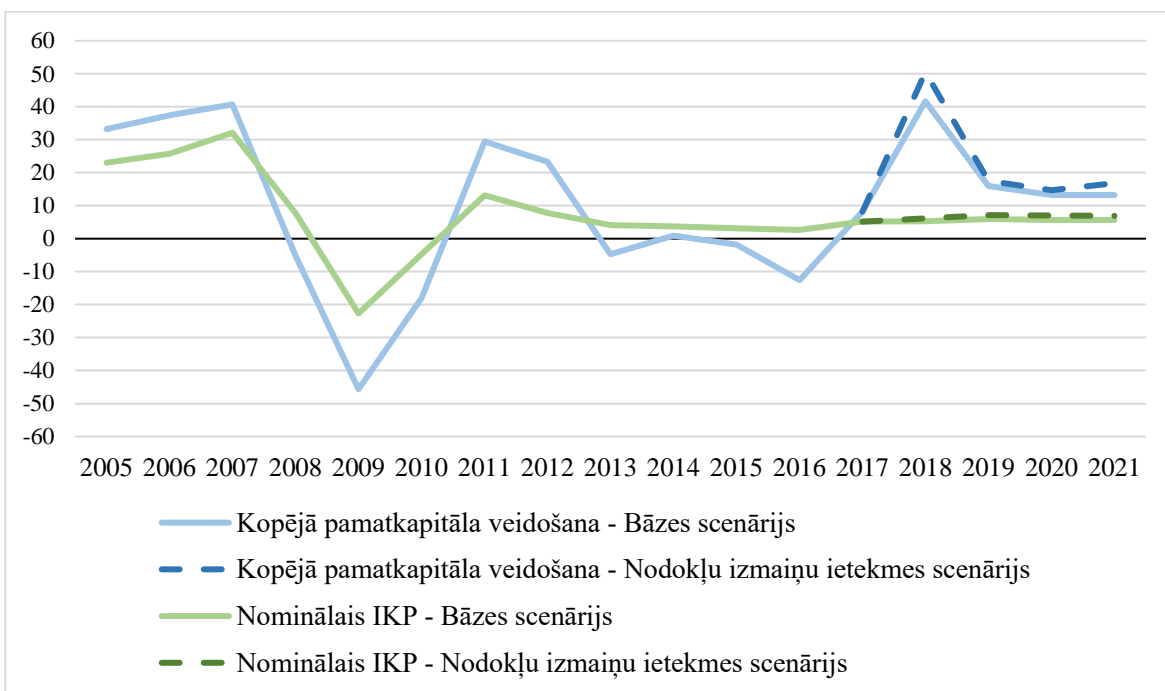

14.att. Kopējā pamatkapitāla veidošana, milj. euro

Avots: CSP, FM aprēķini

Peļņa, kas tiks atstāta uzņēmumā, palielinās pamatkapitāla apjomu un uzlabos uzņēmuma bilanci kopumā. Dati par uzņēmumu pašu kapitālu Igaunijā apliecina, ka Igaunijas uzņēmumi kopumā ir krietni labāk kapitalizēti salīdzinājumā ar Latvijas uzņēmumiem. Tāpēc ir pamats uzskatīt, ka uzlabosies arī Latvijas uzņēmumu kapitalizācija, turklāt tiem mazināsies motivācija slēpt īsto peļņas apmēru. Tādējādi lielāks pamatkapitāls kopā ar citiem uzņēmējdarbības rādītājiem (apgrozījums, peļņa) uzlabos uzņēmumu pieeju kredītresursiem. 2015. un 2016.gadā no jauna izsniegto kredītu apjoms uzņēmumiem pieauga attiecīgi par 21% un 33%. Realizējot UIN reformu, no jauna izsniegto kredītu apjoms turpmākajos trijos gados varētu pieaugt par 5 procentpunktiem straujāk nekā bāzes scenārijā, dodot papildus stimulu uzņēmumu investīcijām.

Uzlabojoties uzņēmumu bilanci, kā papildus investīcijas stimulējošs faktors varētu būt Eiropas Savienības fondu investīciju plūsmas paātrināšanās vidēji par 50 milj. euro gadā, tāpat palielinot uzņēmumu investīcijas salīdzinājumā ar bāzes scenāriju.

15. att. IKP un investīciju pieauguma tempi, bāzes scenārijs un nodokļu ietekmes scenārijs, gada pieauguma tempi %

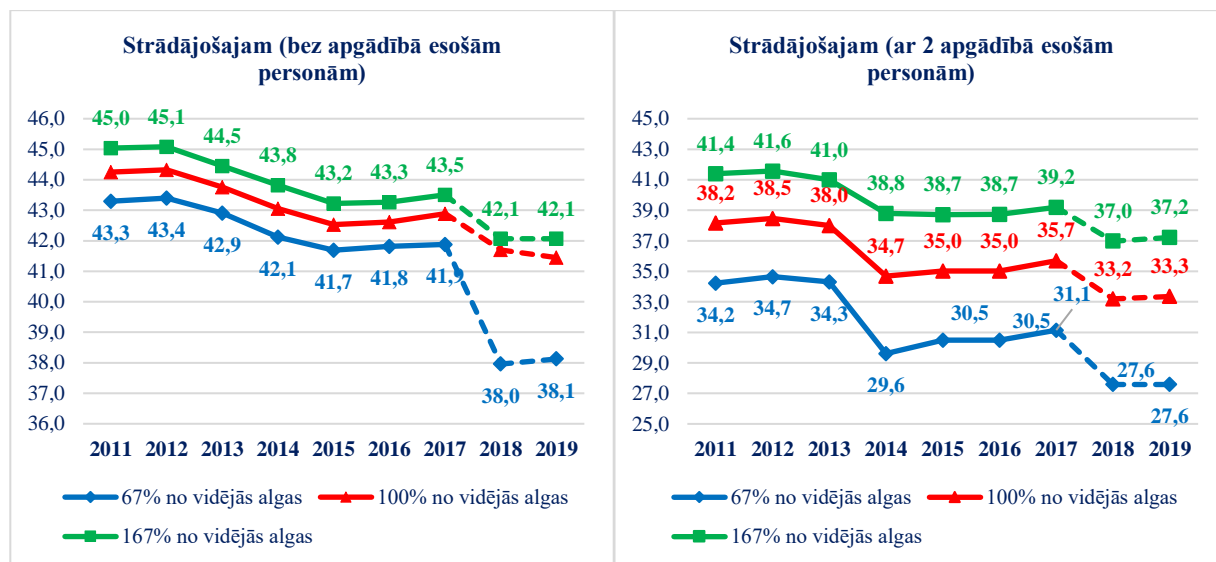
Avots: CSP, FM aprēķini

UIN atliktās maksājuma kārtības ieviešana radītu vairākus pozitīvus efektus uz tautsaimniecību, kas savukārt palielinātu nodokļu ieņēmumus valsts budžetā:

- palielinātos uzņēmumu finanšu resursi, jo UIN ir jāmaksā tikai par dividendēs sadalāmo peļņu, kas savukārt veicinātu uzņēmumus neņemt tik lielu peļņas daļu ārā dividendēs. Turklāt, ņemot vērā, ka uzņēmums UIN maksās tad, kad peļņa faktiski tiek sadalīta, līdz ar to netiks noteikti avansa maksājumi, kas kopumā veicina uzņēmumu finanšu resursu pieaugumu un iespēju iegūt papildu ārējo finansējumu, palielinot uzņēmumu pašu kapitālu;
- pieaugtu privāto investīciju apjoms, jo uzņēmumiem būtu lielāka finanšu neatkarība un noturība, kā arī lielāka uzņēmējdarbības un investīciju aktivitāte. Tas veicina mazāku rezidentu kapitāla aizplūšanu un lielāku rezidentu investīciju plūsmu;
- pieaugtu IKP un mazinātos ēnu ekonomika, ko veicinātu uzņēmumu skaita pieaugums un mazāka ieņēmumu slēpšana gadījumos, kad uzņēmumi neatbilst mikrouzņēmuma kritērijiem, kur kopējais nodokļu slogs ir salīdzinoši zemāks. Tas savukārt veicinātu uzņēmumu kvalitatīvās izaugsmes palielināšanos, produktivitātes celšanos, neto apgrozījuma pieaugumu, pašizmaksu samazināšanos (ņemot vērā, ka vienlaicīgi tiks samazināti darbaspēka nodokļi) un rentabilitātes paaugstināšanos.

Darbaspēka nodokļu reformas mērķis ir samazināt IIN slogu un palielināt strādājošo iedzīvotāju ienākumus, nosakot zemāku IIN likmi, paaugstinot neapliekamo minimumu, kā arī minimālo algu.

Nodokļu sloga samazinājumu darbaspēka ienākumiem izjutīs visi valsts iedzīvotāji, iegūstot lielākus neto ienākumus. IIN likmes samazinājums no 23% līdz 20% ienākumiem, kuri nepārsniedz 45 000 euro gadā, skars visus strādājošos, palielinot to rīcībā esošo ienākumus, kurus varēs izmantot patēriņam, investīcijām vai uzkrājumiem. Arī nodarbinātie ar ienākumiem, kas ir augstāki par 45 000 euro gadā, iegūs no IIN likmes samazinājuma, jo 23% IIN likme tiks piemērota tikai tiem ienākumiem, kuri pārsniedz minēto sliekšni.

16. att. Nodokļu plaisas izmaiņas pēc nodokļu reformas

Avots: FM aprēķini

Papildus pozitīva ietekme uz strādājošo iedzīvotāju ienākumiem būs IIN neapliekamā minimuma paaugstināšanai, kas visbūtiskāk ietekmēs tieši zemāk atalgoto iedzīvotāju ienākumus, vienlaikus ar diferencētās IIN likmes ieviešanu mazinot ienākumu nevienlīdzību. Balstoties uz Finanšu ministrijas nodokļu reformas novērtējumu, vidējā termiņā darba samaksas pieaugums pārsniegs 5%. Darbaspēka nodokļu sloga samazināšana ar pozitīvu ietekmi uz privāto patēriņu vidējā termiņā samazinās arī uzņēmumu izmaksas, palielinot to konkurētspēju un

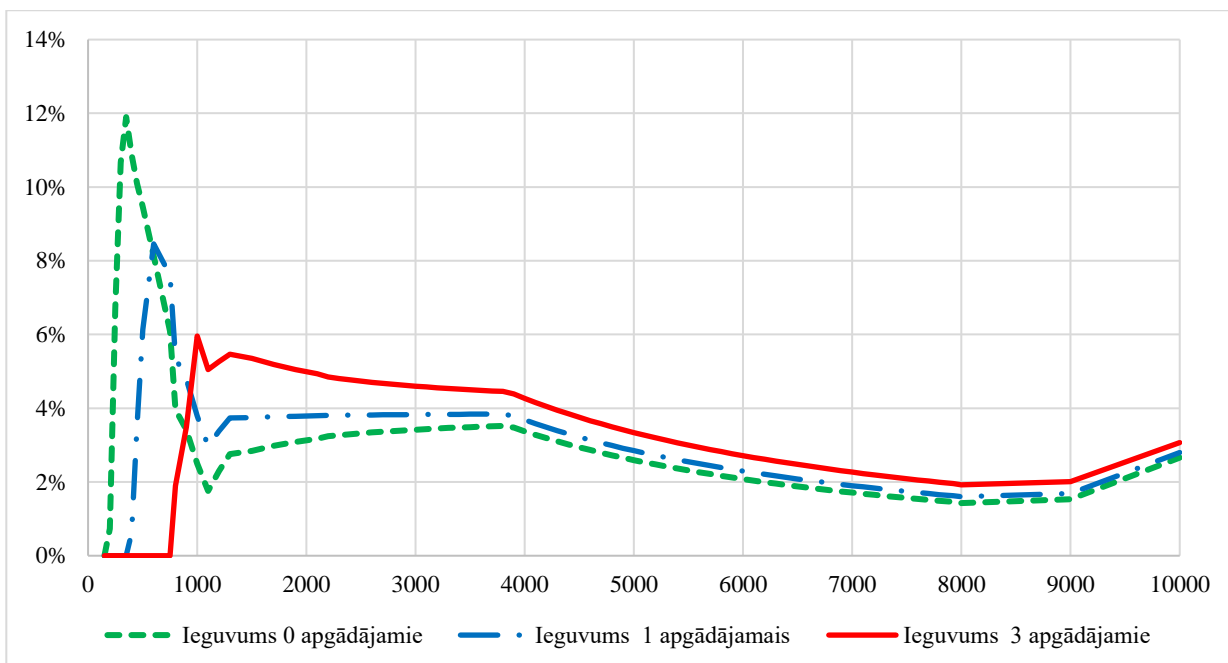
uzlabojot darbaspēka piesaistes iespējas. Tāpat arī darbaspēka izmaksu samazināšanās var stimulēt uzņēmumu investīcijas, atbrīvojot tam papildus pašu līdzekļus.

Paredzētais minimālās mēneša darba algas palielinājums no pašreizējiem 380 līdz 430 euro palielinās iedzīvotāju ienākumus, kā arī mazinās strādājošo nevienlīdzību. Tiešā ietekme uz privātā patēriņa pieaugumu šim minimālās algas palielinājumam ir nenozīmīga, taču tas mazinās ēnu ekonomikas daļu, kas daļēji jau tiek ietverta IKP aprēķinos. Vienlaikus arī jāatzīmē, ka minimālās algas paaugstinājums šādā apmērā, ja tas tiek realizēts vienlaikus ar būtisku darbaspēka nodokļu sloga samazinājumu, nemazinās uzņēmumu ārējo konkurētspēju, kā arī nepasliktinās uzņēmumu finansiālo situāciju, kas īpaši aktuāli ir Latvijas reģionos, kur kopējais darba samaksas līmenis ir ievērojami zemāks.

Nodokļu politikas reforma padarīs darbaspēka izmaksas līdzīgas kā pārējās Baltijas valstīs pie tam pēc reformas Latvijā būs lielākais IIN atvieglojums par apgādībā esošu personu starp pārējām Baltijas valstīs. Tā piemēram, Igaunijā minimālā mēneša darba alga pašreiz ir būtiski augstāka nekā Latvijā un Lietuvā (2017.gadā Igaunijā tā ir 470 *euro* mēnesī, bet Latvijā un Lietuvā – 380 *euro* mēnesī). Pēc reformas Latvijā tā būs 430 *euro* mēnesī, kas ir būtiski augstāka kā Lietuvā, bet joprojām zemāka kā Igaunijā. Arī Latvijā noteiktā IIN pamatlīdzība, kas pašreiz ir 23%, tiks pielīdzināta Igaunijā noteiktajai – 20% (Lietuvā tā ir 15%). Tāpat ar IIN neapliekamais minimums tiks tuvināts pārējo Baltijas valstu līmenim (Igaunijā 2017.gadā tas ir 180 *euro* mēnesī, bet no 2018.gada to plānots diferencēt no 0-500 *euro* mēnesī atkarībā no ienākumu līmeņa, Lietuvā – 2017.gadā neapliekamais minimums ir noteikts 0-310 *euro* mēnesī, ko arī piemēro atkarībā no ienākuma līmeņa, bet Latvijā 2017.gadā tas ir 60-115 *euro* mēnesī (tāpat piemēro atkarībā no ienākuma līmeņa), bet pēc reformas to plānots paaugstināt uz 0-250 *euro* mēnesī. Jāatzīmē, ka VSAOI likme Latvijā ir viszemākā (Latvijā 2017.gadā tā ir 34,09%, no tās darba devēja likme – 23,59%, bet darba ņēmēja likme – 10,5%, Lietuvā – 40,2% un Igaunijā – 37,4%). Pēc Finanšu ministrijas aprēķiniem, ieviešot plānotās darbaspēka nodokļu izmaiņas, darbaspēka nodokļa plaisas rādītājs⁸ strādājošajam bez apgādībā esošām personām, kas saņem 67% no vidējās darba algas, Latvijā samazināsies no 41,9% 2015.gadā (*Eurostat* dati) līdz pat 38,1% (pēc *Eurostat* datiem 2015.gadā Lietuvā tas bija – 39,2%, bet Igaunijā – 38,0%).

Pēc nodokļu reformas darba ņēmējs saņems lielākus ieņēmumus, kas savukārt uzlabos Latvijas konkurētspēju ar pārējām Baltijas valstīm. Ja 2017.gadā pie vienas bruto algas (910,1 *euro* mēnesī) Latvijā strādājošais (bez apgādībā esošām personām) saņem neto algu – 641,0 *euro* mēnesī, tad pēc reformas – viņš saņems – 666,0 *euro* mēnesī (Lietuvā 2017.gadā pie vienādiem nosacījumiem strādājošā neto alga sastāda – 698,7 *euro* mēnesī, bet Igaunijā – 738,2 *euro* mēnesī).

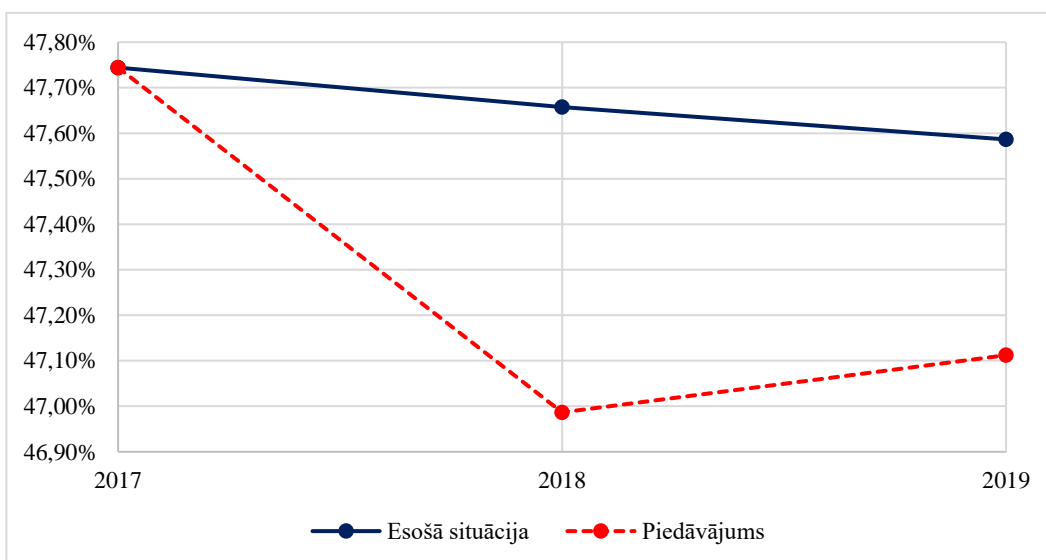
⁸ **Nodokļa plaisa jeb ķīlis** (*tax wedge*) – raksturo starpību starp darba ņēmēja neto ienākumiem un to, cik šis darbaspēks izmaksā darba devējam. To aprēķina kā darba nodokļu (iedzīvotāju ienākuma nodokļa, darba ņēmēja un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu) procentuālo attiecību pret darba algu pirms visu nodokļu nomaksas un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu summu.

17. att. Neto ienākumu izmaiņas strādājošajiem atkarībā no bruto ienākuma (2018.gads)

Avots: FM aprēķini

Nodokļu reforma pozitīvi ietekmēs arī Džini koeficientu strādājošajiem. Tā piemēram, strādājošais (bez apgādībā esošām personām), kas pelna minimālo darba algu, pēc nodokļu reformas saņems par 69,2 *euro* mēnesī vairāk kā 2017.gadā, strādājošais (bez apgādībā esošām personām), kas pelna 700 *euro* mēnesī, - par 28,1 *euro* mēnesī vairāk, bet strādājošais (bez apgādībā esošām personām), kas pelna 1 000 *euro* mēnesī, - par 18,8 *euro* mēnesī vairāk. Tāpat arī strādājošie ar apgādībā esošām personām gūs būtisku ikmēneša atbalstu. Piemēram, strādājošais (ar 2 apgādībā esošām personām), kas pelna minimālo darba algu, pēc nodokļu reformas saņems par 31,7 *euro* mēnesī vairāk kā 2017.gadā, strādājošais (ar 2 apgādībā esošām personām), kas pelna 700 *euro* mēnesī, - par 42,6 *euro* mēnesī vairāk, bet strādājošais (ar 2 apgādībā esošām personām), kas pelna 1 000 *euro* mēnesī, - par 38,3 *euro* mēnesī vairāk.

18. att. Džini koeficients strādājošajiem

Avots: FM aprēķini

Solidaritātes nodokļa integrēšana valsts sociālās apdrošināšanas iemaksās, vienlaikus ierobežojot īstermiņa pabalstu izmaksu apjomu, ir loģisks solis, kas nepalielinās darbaspēka nodokļu slogu un paaugstinās valsts speciālā budžeta kapacitāti. No 2002.gada, paaugstinoties

valsts ekonomiskās izaugsmes tempiem, ko veicināja arī iestāšanās Eiropas Savienībā un investīciju ieplūdums valstī, palielinoties iedzīvotāju līdzdalībai reģistrētajā darba tirgū, kā arī pieaugot darbspējīgā vecuma iedzīvotāju skaitam, jo darba tirgū ienāca astoņdesmitajos gados (labvēlīgas demogrāfiskas situācijas gados) dzimušie, valsts sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā pamazām veidojās naudas līdzekļu pārpalikums. 2008.gadā valsts speciālā budžeta uzkrājuma līmenis bija sasniedzis augstāko punktu, kopumā veidojot 1,5 miljardus *euro* jeb 6,1% no IKP (pēc Eiropas kontu sistēmas (ESA) metodoloģijas; pēc naudas plūsmas naudas līdzekļu atlikumi uz 01.01.2009 bija 1,4 miljardi *euro*). 2009.gadā, strauji pasliktinoties valsts ekonomiskajai situācijai, pieaugot bezdarbam un samazinoties iedzīvotāju darba ienākumiem, samazinājās arī ieņēmumi valsts sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā, kā rezultātā samazinājās valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta uzkrātais naudas līdzekļu atlikums, un 2013.gada beigās tas sasniedza 266,2 milj. *euro*. Sākot no 2014.gada valsts sociālās apdrošināšanas speciālajā budžetā ir novērojama pozitīva tendence, kad ieņēmumi pārsniedz izdevumus, attiecīgi uz 2017.gada sākumu valsts sociālās apdrošināšanas speciālā budžeta naudas līdzekļu atlikums sasniedz 506,3 milj. *euro*. Ierosinātās izmaiņas solidaritātes nodoklī, autoratlīdzību regulējumā, kā arī minimālās algas pieaugums nodrošina papildu ieņēmumus sociālajā budžetā, nodrošinot, ka uzkrājuma līmenis valsts speciālajā budžetā ir pietiekošs, lai pārvarētu ekonomikas attīstības cikliskās svārstības.

2017.gadā veiktās izmaiņas Veselības ministrijas programmu struktūrā turpmāk nodrošinās lielāku izdevumu izsekojamību un caurskatāmību. Tomēr joprojām aktuāls ir jautājums par papildus finansējuma piesaisti veselības nozarei. Tāpēc nodokļu politikas pamatnostādņu kontekstā risināmie jautājumi ir sociālās apdrošināšanas maksājumu sasaiste ar veselības nozares finansējumu un VSAOI maksātāju identifikācija, saņemot veselības pakalpojumus. Tāpat jārisina arī jautājumi ārpus nodokļu politikas ietvara, t.i. nozares politikas ietvaros. Jāatzīmē, ka vidējā termiņā papildus finansējums veselības nozares reformu īstenošanai, līdztekus valsts budžeta līdzekļiem, kas tiek piešķirti jaunu politikas iniciatīvu finansēšanas ietvaros, tiek nodrošināts arī ar papildu atkāpi no budžeta deficīta mērķa un saskaņā ar pašreizējām prognozēm atkāpes apmērs ir attiecīgi 0,1% no IKP 2017.gadā, 0,4% no IKP 2018.gadā un 0,5% no IKP 2019.gadā. Tomēr jānorāda, ka atkāpe saskaņā ar Eiropas Savienības fiskālās disciplīnas regulējumu tiek piešķirta uz noteiktu termiņu (trim gadiem), līdz ar to joprojām aktuāls ir jautājums ilgtspējīgu veselības finansēšanas modeli Latvijā.

IIN ir galvenais pašvaldību nodokļu ieņēmumu avots. 2016.gadā tas veidoja 83,9% no pašvaldību nodokļu ieņēmumiem. Ir prognozējams, ka nodokļu politikas reforma ieviešanas pirmajos gados samazināsies gan kopējie pašvaldību IIN ieņēmumi, gan arī izmainīsies šī nodokļa ieņēmumu sadalījums starp pašvaldībām. Lai vidējā termiņā saglabātu stabilitāti un prognozējamību pašvaldību budžetos to funkciju īstenošanai un uzņemto saistību izpildei, piedāvājam noteikt, ka pašvaldību budžeta nodokļu ieņēmumu un tam pielīdzinātu maksājumu īpatsvars vispārējās valdības nodokļu ieņēmumos nav mazāks par 19,5%. Nodokļu reformas pirmajos divos gados (2018. un 2019.gadā), kad pašvaldību finanšu izlīdzināšanas prognozi nosakot IIN tiks izmantoti 2016. un 2017.gada dati un tos neietekmēs nodokļu reformas pasākumi, tiek piedāvāts ieviest pārejas periodu un paredzēt īpašu kompensācijas mehānismu - speciālo dotāciju, kuras apmērs tiks aprēķināts tāds, lai pašvaldību kopējie nodokļu ieņēmumi kopā ar šo speciālo dotāciju veidotu augšminētos 19,5% no vispārējās valdības nodokļu ieņēmumiem. Šī speciālā dotācija tiks integrēta pašvaldību finanšu izlīdzināšanas sistēmā pēc IIN sadales principiem. Tālākais pašvaldību finansēšanas modelis tiks diskutēts ikgadēju sarunu ietvaros ar LPS, LLPA un Finanšu ministriju.

Patēriņa nodokļu, tajā skaitā akcīzes nodokļa likmju paaugstināšanas ietekme uz nominālo patēriņu ir neitrāla – tā nesamazinās iedzīvotāju kopējos izdevumus konkrēto akcīzes preču iegādei, taču var samazināt atsevišķu akcīzes preču patēriņa apjomus. Reģistrācijas VID PVN maksātāju reģistrā sliekšņa samazināšana, PVN reversās maksāšanas kārtības piemērošanas paplašināšana, kā arī PVN deklarācijā atšifrējamo darījumu sliekšņa precizēšana ir ēnu ekonomiku mazinoši pasākumi, tādejādi veicinot godīgu konkurenci uzņēmējdarbībā.

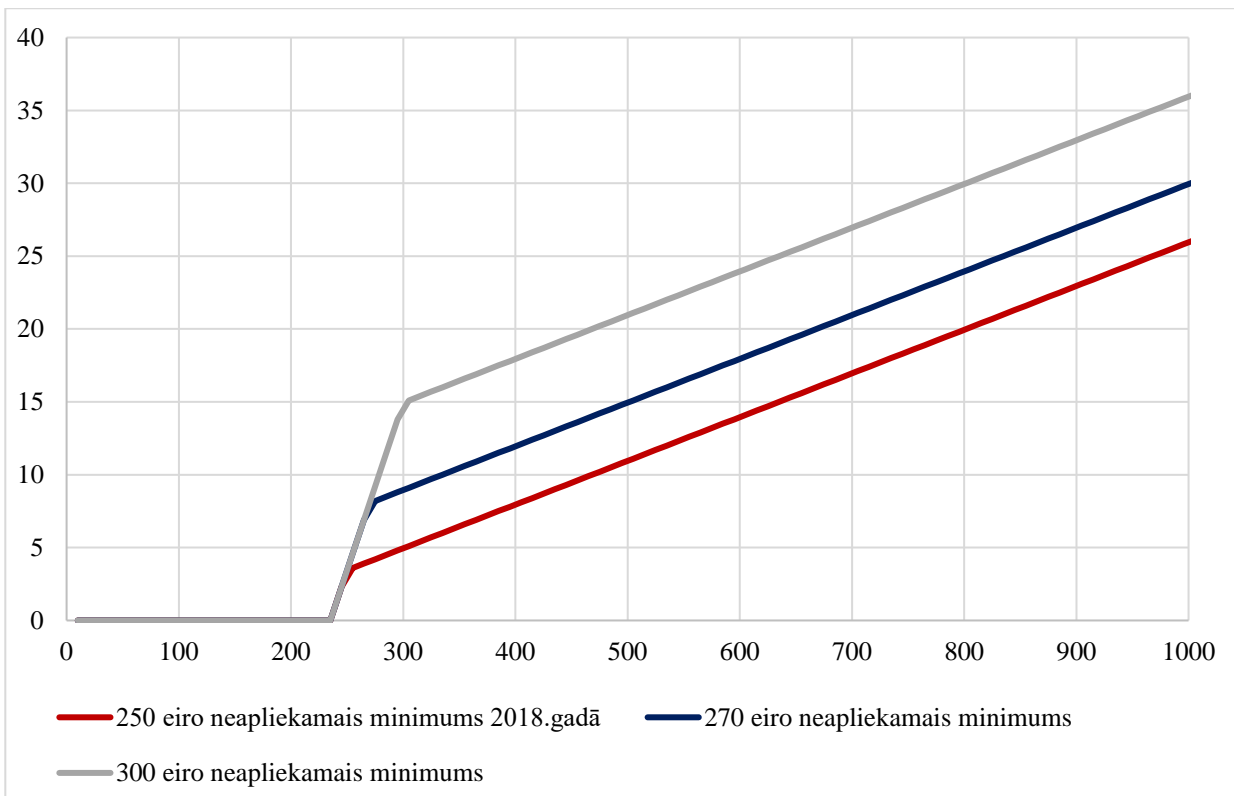
Kopumā Finanšu ministrijas aprēķini liecina, ka patēriņa cenu kāpums 2018. gadā varētu būt par aptuveni 0,8 procentpunktiem straujāks nekā bāzes scenārijā, tādējādi sasniedzot nepilnus trīs procentus. Savukārt, 2019-2020.gadā inflāciju paaugstinoša ietekme no paredzētajām nodokļu izmaiņām nedaudz piebremzēsies, palielinot inflācijas līmeni attiecīgi par 0,4 un 0,6 procentpunktiem vairāk nekā bāzes scenārijā, kā rezultātā inflācija sasniegtu 2,4-2,6% gadā. Jāatzīmē, ka lielākais cenu pieaugums sagaidāms no akcīzes nodokļa likmju paaugstināšanas naftas produktiem, alkoholiskajiem dzērieniem un tabakas izstrādājumiem. Svarīgi atzīmēt, ka izstrādājot ietekmes scenāriju tika pieņemts, ka naftas cenas pasaules tirgos turpmākajos gados mēreni pieaugs un kopumā būs stabilas. Ja notiks nozīmīgas energoresursu cenu svārstības pasaules tirgos, tad tas var būtiski ietekmēt degvielas cenas un vidējo inflāciju kopumā – pieauguma vai samazinājuma virzienā.

IIN likmju vienādošanu dažādiem ienākumu veidiem – šie pasākumi, tāpat kā minimālās darba algas paaugstināšana, neatstāj tiešu nozīmīgu ietekmi uz patēriņa pieaugumu, taču tiem ir būtiska loma ēnu ekonomikas mazināšanas kontekstā, ierobežojot iespējas optimizēt nodokļu maksājumus, uzrādot atšķirīgus ienākumu veidus. Nodokļu likmju vienādošana arī mazina pašreizējo nevienlīdzību, kad turīgāko iedzīvotāju daļai, kas gūst ienākumus no sava kapitāla pieauguma, nodokļa likme ir zemāka nekā tā ir strādājošajiem iedzīvotājiem par ienākumiem no darbaspēka.

“Mazo” nodokļu režīmu sakārtošana, tai skaitā, mikrouzņēmuma nodokļa režīma sakārtošana uzlabos uzņēmumu konkurētspēju, samazinās nodokļu optimizācijas problēmas, kā arī zināmā mērā risinās sociālās aizsardzības jautājumu. Mikrouzņēmumu maksimālās algas apmērs tiks tuvināts tādām līmenim, lai 2018.gadā VSAOI maksājums (80% no mikrouzņēmumu nodokļa, kas tiek novirzīts VSAOI) atbilstu VSAOI maksājumam no valstī noteiktā minimālās algas apmēra, kas mikrouzņēmumos strādājošajiem nodrošinātu vismaz minimālo pensijas līmeni. Tāpat tiks ņemta vērā atšķirīga situācija dažādās nozarēs, piemēram, lauksaimniecībā (pastāv īpašs regulējums attiecībā uz subsīdiju uzskaiti apgrozījumā).

Neapliekamā minimuma paaugstināšana pensionāriem līdz 300 *euro* mēnesī (pašlaik 235 *euro* mēnesī) samazinās pensionāru maksājamo IIN, tādējādi palielinot pensionāru rīcībā esošos ienākumus.

Vecuma pensiju vidējais apmērs 2016.gada decembrī bija 301 *euro* mēnesī. IIN maksā pensionāri, kuru pensijas pārsniedz pensionāru neapliekamo minimumu, kas pašreiz ir 235 *euro* mēnesī, jeb 70% no visiem vecuma pensionāriem. Ja neapliekamo minimumu pensionāriem palielinātu līdz 300 *euro* mēnesī, tad IIN maksātu tikai 33% no visiem vecuma pensionāriem. Arī pārējo pensionārus stāvoklis uzlabotos. Piemēram, pensionārs, kura pensija ir 301 *euro* mēnesī (vienāda ar vidējo), nodoklī šobrīd samaksā 15 *euro* mēnesī, paaugstinot neapliekamo minimumu līdz 300 *euro*, viņam nodoklis saruktu līdz dažiem centiem. Tāpat arī IIN likmes samazināšana sniegs pozitīvu efektu, palielinot pensionāru ienākumus.

19. att. Neto pensijas izmaiņas atkarībā no pensijas lieluma (2018.gads)

Avots: FM aprēķini

III NODOKĻU POLITIKAS MĒRĶI UN RĪCĪBAS VIRZIENI

Valsts nodokļu politikas *pamatnostādņu mērķis (apakšmērķi)* ir:

- 1) valsts konkurētspējas un eksportspējas paaugstināšana;
- 2) ienākumu nevienlīdzības mazināšana;
- 3) sasniegt nodokļu ieņēmumus 1/3 no IKP apmērā.

Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu *stratēģijas ietvars* ir:

- 1) nodokļu struktūras un likmju pārskatīšana;
- 2) nodokļu administrēšanas uzlabošana;
- 3) ēnu ekonomikas apkarošana.

IV POLITIKAS REZULTĀTI UN REZULTATĪVIE RĀDĪTĀJI

1. Politikas rezultāts (PR)				
Stabila un prognozējama nodokļu politika, kas ilgtermiņā nodrošina pastāvīgus un stabilus nodokļu ieņēmumus				
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2018. gads	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Kopējie nodokļu ieņēmumi, % no IKP(2017.gads 30%)	30%	30%	30%	1/3 daļa no IKP
Nemainīgs un līdzīgs nodokļu slogs līdzīgiem ienākumu veidiem (2017.gads IIN23%, UIN 15%)	IIN 20%/23% UIN 0%/20%	IIN 20%/23% UIN 0%/20%	IIN 20%/23% UIN 0%/20%	IIN 20%/23% UIN 0%/20%
Kopējo nodokļu ieņēmumu īpatsvars 1/3 daļas apmērā no IKP ir minēts Deklarācijā par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (2016.gada februāris): “<i>Vidēja termiņa nodokļu politikas izstrāde un efektīva budžeta izdevumu plānošana. Publisko pakalpojumu pieejamībai 2020.gadā iekasēto nodokļu apjoms sasniegs 1/3 no IKP, primāri mērķa sasniegšanai gūstot ieņēmumus no ēnu ekonomikas mazināšanas. Pārskatot nodokļu un nodevu sistēmu, sabalansēsīm valsts attīstības mērķus, valsts budžeta ieņēmumus un izdevumus</i>”. Atbilstoši tas iekļauts arī valdības rīcības darba plānā ar numuru 23. 2014.gada 5.decembra Fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojumā tiek uzsvērts, ka “Nodokļu ieņēmumi atpauk no valdības deklarētā ilgtermiņa mērķa – 1/3 apmērā no IKP, kas apdraud Valdības spējas nodrošināt ilgtspējīgu sabiedrisko pakalpojumu attīstību, atbildēt drošības riskiem, kā arī attīstīt Latvijas infrastruktūru”. OECD rekomendācijas⁹ Latvijai paredz cīnīties pret nodokļu krāpniecību un uzlabot nodokļu iekasējamību. Savukārt Eiropas Komisija savās rekomendācijās¹⁰ norāda, ka Latvija ir veiksmīgi nostiprinājusi savas budžeta pozīcijas (zems deficīta līmenis procentos un valdības vispārējais parāds procentos no IKP), bet nepieciešams sekot līdzi, lai fiskālā pozīcija un budžeta stratēģija tiktu saglabāta vidējā termiņā stabila.				

⁹ OECD 2015.gada pārskats par Latviju ar rekomendācijām, pieejams tiešsaistē: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/economics/oecd-economic-surveys-latvia-2015_9789264228467-en#page1

¹⁰ EK 2014.gada pārskats par Latviju ar rekomendācijām, pieejams tiešsaistē: http://ec.europa.eu/europe2020/pdf/csr2014/csr2014_latvia_en.pdf

2. Politikas rezultāts (PR)

Konkurētspējīgs darbaspēka nodokļu slogs (vismaz Baltijas reģionā) un ienākumu nevienlīdzības samazināšanās strādājošiem iedzīvotājiem

Rezultatīvais rādītājs (RR)	2018. gads	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Nodokļu plaisas rādītājs zemo algu saņēmējam (ar darba algu 67% apmērā no vidējās darba algas valstī) bez apgādībā esošām personām (2017.gads 41,9%)	38,1%	38,1%	38,1%	38,0 %
Nodokļu plaisas rādītājs zemo algu saņēmējam (ar darba algu 67% apmērā no vidējās darba algas valstī) ar vienu apgādībā esošu personu (2017.gads 36,5%)	32,1%	32,1%	32,1%	32,0%

Eiropas komisija 2016.gada ziņojumā par Latvijai doto rekomendāciju izpildi norāda, ka *ierobežots progress* ir gūts attiecībā uz lielā nodokļu īpatsvara samazināšanu cilvēkiem ar zemiem ienākumiem. Ar 2016. gada budžeta pasākumiem darbaspēka aplikšana ar nodokļiem ir padarīta progresīvāka, tomēr augstais nodokļu īpatsvars cilvēkiem ar zemiem ienākumiem ir samazināts tikai nedaudz. OECD 2015.gada rekomendācijas norāda, ka ne tikai jāsamazina nodokļu slogs zemo algu saņēmējiem, bet nodokļu sistēmai kopumā jābūt vairāk progresīvai.

3. Politikas rezultāts (PR)

Ierobežota ēnu ekonomika un nodokļu samaksas motivācijas uzlabošanās

Rezultatīvais rādītājs (RR)	2018. gads	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Ēnu ekonomikas īpatsvars* (2015.gads 23.6%)	21% no IKP	20% no IKP	19% no IKP	18,3% no IKP

Deklarācijā par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (2016.gada februāris) paredzēts: *“Uzņēmēju un sabiedrības motivāciju veicinošs pasākumu kopums ēnu ekonomikas mazināšanai, ik gadu palielinot nodokļu iekasējamību un 2018. gadā sasniedzot 1 procentpunkta nodokļu iekasējamības pieaugumu pret IKP. Ēnu ekonomikas apkarošana kā horizontāls valdības darba uzdevums.”*

Pēc OECD 2015.gada rekomendācijām Latvijā ir nepieciešams novirzīt vairāk resursus nodokļu krāpšanas apkarošanai un nodokļu iekasēšanas uzlabošanai. Potenciālie iekasēšanas uzlabošanas radītie ienākumi pēc OECD aprēķiniem varētu būt aptuveni 3,5% no IKP. Arī EK norāda uz nepieciešamību uzlabot nodokļu saistību izpildi un nodokļu iekasēšanu tās 2014.gada rekomendācijās.

* Tiek izmantots Austrijas Johanesa Keplera Universitātes profesora Frīdriha Šneidera novērtējums, kas balstīts uz makroekonomikas datu modeļa rezultātiem un, kas mēra ēnu ekonomikas apmērus 31 Eiropas valstī un 5 citās OECD valstīs.

4. Politikas rezultāts (PR)				
Uzņēmumu rentabilitātes un produktivitātes paaugstināšana				
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2018. gads	2019.gads	2020.gads	2021.gads
Iekšzemes kopprodukts (pieauguma temps salīdzināmajās cenās, %) (2017.gads 3.2%)	4,3%	4,4%	4,3%	4,2%
NAP 2020 paredz ekonomisko izrāvienu, tai skaitā veicinot uzņēmumu produktivitāti: <i>“Īpaši tiek sekmēta radošu un augstu pievienoto vērtību veidojošu uzņēmumu dibināšana un attīstība. Jebkuram publiskajam finanšu ieguldījumam ir jābūt vērstam uz efektivitātes un resursu ekonomiskās atdeves palielināšanu. Augstas kvalitātes nodrošināšana un darba ražīguma kāpināšana ir viens no svarīgākajiem nosacījumiem mūsu uzņēmēju konkurētspējas paaugstināšanai, tādēļ uzņēmēji tiek mudināti regulāri vērtēt savu resursu izmantošanas efektivitāti, darbinieku darba ražīgumu un inovāciju potenciālu, lai Latvija eksportētu iespējami pārstrādātus produktus un pakalpojumus ar palielinātu vērtību. Aizvien mazāk mūsu resursu tiek eksportēts izejmateriālu veidā.”</i>				
5. Politikas rezultāts (PR)				
Vienkāršota nodokļu saistību izpilde un administrēšana, administrēšanas izmaksu samazināšana				
Rezultatīvais rādītājs (RR)	2018. gads	2019.gads	2020.gads	2021.gads
“Doing business” rādītājs pēc nodokļu nomaksas (2017.gads 15.vieta)	15.vieta	15.vieta	14.vieta	14.vieta
Nodokļu administrēšanas izmaksas (viena iekasētā euro izmaksas 2016.gadā bija 0,0157 euro)	0,013	0,0115	0,011	0,01
Atbilstoši Deklarācijai par Māra Kučinska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību (2016.gada februāris) paredzēts: <i>“Īstenosim ikgadējo uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plānu, 2018.gadā nodrošinot iekļūšanu Doing Business reitinga TOP 20 un Globālās konkurētspējas indeksa TOP40.”</i> 2015.gada OECD rekomendācijās norādīts, ka nepieciešams vienkāršot nodokļu maksājumus. Par to tiek ziņots arī Fiskālās disciplīnas uzraudzības ziņojumā – nodokļu sistēmas vienkāršošana paredzama gan samazinot dažādo likmju izņēmumu skaitu, gan atbalstot Valsts ieņēmumu dienesta ikdienas darbu efektivitāti, tādējādi samazinot arī administrēšanas izmaksas.				

V RĪCĪBAS VIRZIENI UN UZDEVUMI

Nr.p.k.	Uzdevums	Izpildes termiņš	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgā institūcija	Sasaiste ar politikas rezultātu un rezultātīvo rādītāju
1. RĪCĪBAS VIRZIENS – PĀRNEŠT NODOKĻU SLOGU NO DARBASPĒKA UZ ĪPAŠUMA, PATĒRIŅA UN VIDES NODOKĻIEM					
1.1. uzdevums: Ienākuma nodokļa sloga samazināšana					
1.1.1.	Ieviest divas iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes strādājošajiem (pašreiz pamatlikme ir 23%): - 20% ienākumiem līdz 45 000 <i>euro</i> gadā; - 23% ienākumiem virs 45 000 <i>euro</i> gadā.	01.01.2018.	FM	VID	1.PR (1.2.RR) 2.PR (2.1.RR) 2.PR (2.2.RR)
1.1.2.	Būtiski paaugstināt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamo diferencēto minimumu (atsakoties no neapliekamā minimuma atmaksas nākamajā gadā, to piemērojot pilnā apmērā tekošajā gadā): - 0-250 <i>euro</i> mēnesī ieviešanas gadā (250 <i>euro</i> mēnesī ienākumiem līdz 440 <i>euro</i> mēnesī, ienākumiem no 440 līdz 1 000 <i>euro</i> mēnesī – neapliekamais minimums atbilstoši formulai pakāpeniski samazinās, līdz pie ienākuma virs 1 000 <i>euro</i> mēnesī – tas sasniedz 0); - 0-250 <i>euro</i> mēnesī nākamajā gadā (250 <i>euro</i> mēnesī ienākumiem līdz 440 <i>euro</i> mēnesī, ienākumiem no 440 līdz 1 100 <i>euro</i> mēnesī – neapliekamais minimums atbilstoši formulai pakāpeniski samazinās, līdz pie ienākuma virs 1 100 <i>euro</i> mēnesī – tas sasniedz 0)	01.01.2018. 01.01.2019.	FM	VID	2.PR (2.1.RR) 2.PR (2.2.RR)
1.1.3.	Paaugstināt atvieglojumu par apgādībā esošām personām uz 250 <i>euro</i> mēnesī (pašreiz 175 <i>euro</i> mēnesī)	01.01.2018.	FM	VID	2.PR (2.1.RR) 2.PR (2.2.RR)
1.1.4.	Noteikt ierobežojumus iedzīvotāju ienākuma nodokļa attaisnotajiem izdevumiem, tai skaitā: - noteikt gan procentuālu (50% no apliekamā ienākuma), gan summāru ierobežojumu – 600 <i>euro</i> gadā (par sevi un katru savu ģimenes locekli) – kopējiem attaisnotajiem izdevumiem par ārstniecības un izglītības pakalpojumiem, ziedojumiem, kā arī ziedojumiem politiskajām partijām un bērnu interešu izglītībai, saglabājot iespēju attaisnotos izdevumus pārnest uz nākamajiem trīs taksācijas gadiem. Atļaut attaisnoto izdevumu atgūšanu par personām ar I. un II. grupas invaliditāti – brāļiem un māsām, ja tiem nav laulātā un nodokļa maksātājs ir tam vienīgais radnieks - noteikt gan procentuālu (10% no gada apliekamā ienākuma), gan summāru ierobežojumu – 4 000 <i>euro</i> gadā – attaisnotajiem izdevumiem par iemaksām privātajos pensiju fondos	01.01.2018.	FM	VID	1.PR (1.1.RR)

	un apdrošināšanas prēmiju maksājumiem. Pārveidot attaisnoto izdevumu piemērošanas nosacījumus, pagarinot dzīvības apdrošināšanas līguma (ar līdzekļu uzkrāšanu) periodu un nodrošināt apdrošināšanas prēmiju maksājumu regularitāti, kā arī pagarināt veikto iemaksu turēšanas periodu privātajos pensiju fondos, vienlaikus nosakot pārejas noteikumus uz jau noslēgtajiem dzīvības apdrošināšanas līgumiem un iemaksām privātajos pensiju fondos				
1.2. uzdevums: Solidaritātes nodokļa atcelšana, ieviešot valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu objekta maksimālā apmēra otrā līmeņa griestus					
1.2.1.	Atcelt solidaritātes nodokli ar 2018.gadu	01.01.2018.	FM	LM, VID	1.PR (1.1.RR)
1.2.2.	Ar 2018.gada noteikt divus VSAOI griestus: līdz 55 000 <i>euro</i> gadā tiek veiktas VSAOI vispārējā kārtībā un tiek saņemti visi sociālās apdrošināšanas pakalpojumi; no 55 000 <i>euro</i> līdz 95 100 <i>euro</i> gadā (tautsaimniecībā nodarbinātā vidējā bruto alga x 100) tiek veiktas VSAOI vispārējā kārtībā, nodrošinot tikai pensiju apdrošināšanu 1.un 2.līmenī	01.01.2018.	LM	VSAA	1.PR (1.1.RR)
1.3. uzdevums: Minimālās mēneša darba algas paaugstināšana					
1.3.1.	Paaugstināt minimālo mēneša darba algu līdz 430 <i>euro</i> (pašlaik 380 <i>euro</i>)	01.01.2018.	LM	VID, FM	2.PR (2.1.RR) 2.PR (2.2.RR)
1.4. uzdevums: Neapliekamā minimuma pensionāriem paaugstināšana					
1.4.1.	Paaugstināt neapliekamo minimumu pensionāriem 2018.gadā līdz 250 <i>euro</i> mēnesī, 2019.gadā – līdz 270 <i>euro</i> mēnesī un 2020.gadā – līdz 300 <i>euro</i> mēnesī (pašlaik 235 <i>euro</i> mēnesī)	01.01.2018. 01.01.2019. 01.01.2020.	FM	VID, LM	1.PR (1.2.RR)
1.5. uzdevums: Pievienotās vērtības nodokļa iekasēšanas uzlabošana, kā arī mērķtiecīga un efektīva pievienotās vērtības nodokļa atvieglojumu un samazinātās likmes piemērošana					
1.5.1.	Iesniegt iesniegumu atļaut Latvijai ieviest pievienotās vērtības nodokļa reverso maksāšanas kārtību būvmateriālu, metālizstrādājumu un sadzīves tehnikas piegādēm	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
1.5.2.	Samazināt gada apgrozījuma sliekšni uz 40 000 <i>euro</i> (pašreiz 50 000 <i>euro</i>), līdz kuram atļauts atbrīvot no pievienotās vērtības nodokļa maksāšanas	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
1.5.3.	Noteikt pievienotās vērtības nodokļa deklarācijas atšifrēšanas sliekšni 150 <i>euro</i> un to attiecināt tikai uz darījumiem ar reģistrētiem PVN maksātājiem	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
1.5.4.	Noteikt vienotu pievienotās vērtības nodokļa likmi fiziska un digitāla formāta preču piegādei atbilstoši Eiropas Savienības tiesību aktiem pievienotās vērtības nodokļa jomā	01.01.2019.	FM	KM	3.PR (3.1.RR)
1.5.5.	Izvērtēt pievienotās vērtības nodokļa jomā ieviesto tā sauktās pievienotās vērtības nodokļa direktīvas izvēles normu efektivitāti, un ja nepieciešams sagatavot atbilstošus grozījumus pievienotās vērtības nodokļa regulējošajos normatīvajos aktos	31.12.2020.	FM	EM	5.PR (5.1.RR)

1.5.6.	Paust atbalstu Eiropas Savienības Padomē vispārējās pievienotās vērtības nodokļa reversās maksāšanas kārtības ieviešanai tā sauktajā PVN direktīvā, ievērojot Latvijas intereses	līdz grozījumu PVN direktīvā pieņemšanai Padomē	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
1.6. uzdevums: Akcīzes nodokļa likmju pārskatīšana, pārnesot nodokļu sloga uz patēriņa un vides nodokļiem					
1.6.1.	Pakāpeniski paaugstināt akcīzes nodokļa likmes <i>cigaretēm</i> , ņemot vērā akcīzes nodokļa likmju izmaiņas pārējās Baltijas valstīs. Izvērtēt iespēju 2019.gadā pārskatīt akcīzes nodokļa cigaretēm struktūru.	No 01.07.2018. - pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.2.	Ievērot principu, ka akcīzes nodokļa likme <i>cigāriem un cigarillām</i> ar 2019.gadu veido 85% no akcīzes nodokļa minimālā līmeņa cigaretēm	No 01.01.2019. - pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.3.	Ievērot principu, ka akcīzes nodokļa līmenis <i>smēķējamai tabakai</i> (smalki sagrieztai tabakai cigarešu uztīšanai un citai smēķējamai tabakai), <i>tabakas lapām un karsējamai tabakai</i> par 1000 gramiem ir vienāds un pēc 2019.gada tas veido vismaz 2/3 no akcīzes nodokļa minimālā līmeņa cigaretēm	No 01.01.2019. - pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.4.	Noteikt, ka akcīzes nodokļa likme <i>bezalkoholiskajiem dzērieniem</i> nepārsniedz akcīzes nodokļa minimālo līmeni alum	Pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.5.	Pakāpeniski paaugstināt akcīzes nodokļa likmi <i>pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem un starpproduktiem ar spirta saturu no 15 līdz 22 tilpumprocentiem</i> , ņemot vērā akcīzes nodokļa likmju izmaiņas pārējās Baltijas valstīs	No 01.03.2018. - pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.6.	Ievērot principu, ka akcīzes nodokļa likme <i>starpproduktiem ar spirta saturu līdz 15 tilpumprocentiem, raudzētajiem dzērieniem ar spirta saturu virs 6 tilpumprocentiem un vīnam</i> ir vienāda un ar 2018.gadu veido 1/2 no akcīzes nodokļa pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem ar spirta saturu 11 tilpumprocenti (vidējais spirta saturs starpproduktiem ar spirta saturu līdz 15 tilpumprocentiem, raudzētajiem dzērieniem ar spirta saturu virs 6 tilpumprocentiem un vīnam) <i>Principis attiecas uz šādiem alkoholiskajiem dzērieniem: vermuti, ābolu vīns (raudzētais dzēriens) un vīni. Minētie dzērieni tiek uzskatīti par savstarpēji konkurējošiem, līdz ar to tiem tiek piemērota vienāda AN likme.</i>	No 01.03.2018. - pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.7.	Saglabāt nemainīgu akcīzes nodokļa likmi <i>raudzētajiem dzērieniem ar spirta saturu līdz 6 tilpumprocentiem</i> līdz tā veido 45% no akcīzes nodokļa likmes starpproduktiem ar spirta saturu līdz 15 tilpumprocentiem, raudzētajiem dzērieniem ar spirta saturu virs 6 tilpumprocentiem un	Pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)

	vīnam, un turpmāk ievērot principu, ka akcīzes nodokļa likme raudzētajiem dzērieniem ar spirta saturu līdz 6 tilpumprocentiem veido 45% no akcīzes nodokļa likmes starpproduktiem ar spirta saturu līdz 15 tilpumprocentiem, raudzētajiem dzērieniem ar spirta saturu virs 6 tilpumprocentiem un vīnam. <i>Principis attiecas uz sidriem, kuriem ar 01.08.2015. tiek piemērota samazināta AN likme. Principis paredz, ka likme sidriem veido 45% no standarta likmes vīniem un raudzētajiem dzērieniem (minēto dzērienu grupas).</i>				
1.6.8.	Ievērot principu, ka akcīzes nodokļa likme alum ir 1/3 apmērā no akcīzes nodokļa <u>pārējiem alkoholiskajiem dzērieniem</u> par 1 spirta tilpumprocentu	No 01.03.2018. - pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.9.	Pakāpeniski paaugstināt akcīzes nodokļa likmi <u>svinu nesaturošam benzīnam</u> , ņemot vērā akcīzes nodokļa likmju izmaiņas pārējās Baltijas valstīs	01.01.2018. 01.01.2020.			1.PR (1.1.RR)
1.6.10.	Ievērot principu, ka akcīzes nodokļa likme <u>svinu saturošam benzīnam</u> ir 120% apmērā no akcīzes nodokļa likmes svinu nesaturošam benzīnam <i>Svina saturošu benzīnu (vairāk kā 0,005 g uz litru) nedrīkst tirgot mazumtirdzniecībā (MK 332) kā auto degvielu, taču svinu saturošu benzīnu izmanto vieglajā aviācijā (mazajos lidaparātos) un iespējams arī kā sporta degvielu autosportā.</i>	No 01.01.2018. - pastāvīgi	FM		1.PR (1.1.RR)
1.6.11.	Pakāpeniski tuvināt akcīzes nodokļa likmes <u>dīzeļdegvielai, ko izmanto par degvielu</u> , akcīzes nodokļa likmei svinu nesaturošam benzīnam, ņemot vērā degvielu siltumietilpību (NCV) – 2018.gadā 75% un ar 2020.gadu ievērot principu - 80% no akcīzes nodokļa likmes svinu nesaturošam benzīnam, ņemot vērā degvielu siltumietilpību (NCV) <i>Izvērtēt iespēju tuvināt akcīzes nodokļa likmes dīzeļdegvielai, ko izmanto par degvielu, akcīzes nodokļa likmei svinu nesaturošam benzīnam, ņemot vērā degvielu siltumietilpību (NCV) – 2018.gadā 80% un ar 2020.gadu ievērot principu - 85% no akcīzes nodokļa likmes svinu nesaturošam benzīnam, ņemot vērā degvielu siltumietilpību (NCV), ievērojot dīzeļdegvielas sadegšanas procesā radušos savienojumu kaitīgo ietekmi uz apkārtējo vidi un cilvēku veselību.</i>	01.01.2018. No 01.01.2020. - pastāvīgi	FM	SM, EM, VARAM	1.PR (1.1.RR)
1.6.12.	Ievērot principu, ka <u>iezīmētā (markētā) dīzeļdegviela lauksaimniecības produkcijas ražotājiem</u> tiek paaugstināta, ievērojot dīzeļdegvielas akcīzes likmes pārskatīšanu, un tā veido : - ar 2018.gada 1.jūliju 20% no dīzeļdegvielas standarta likmes; ar 2020.gada 1.jūliju 25% no dīzeļdegvielas standarta likmes.	01.07.2018. No 01.07.2020. - pastāvīgi	FM	ZM	1.PR (1.1.RR)
1.6.13.	Izvērtēt akcīzes nodokļa likmes <u>kurināmajam</u> , ņemot vērā inflācijas pieaugumu un energoresursu cenu izmaiņas.	01.10.2018.	FM	EM	1.PR (1.1.RR)
1.6.14.	Izvērtēt iespējas ilgtspējīgām biodegvielām(gan šķidrām, gan gāzveida) noteikt minimālo akcīzes nodokļa likmi, ņemot vērā biodegvielu siltumietilpību (NCV)	01.09.2018.	FM	EM	1.PR (1.1.RR)

1.6.15.	Ievērot principu, ka akcīzes nodokļa likme <i>smagajai degvielleļai (mazutam)</i> ir 30% apmērā no akcīzes nodokļa dīzeļdegvielai kā kurināmajam 2018.gadā un 40% - ar 2020.gadu, ņemot vērā kurināmo siltumietilpību (NCV)	01.01.2018. No 01.01.2020. - pastāvīgi	FM	SM, EM, VARAM	1.PR (1.1.RR)
1.6.16.	Pakāpeniski vienādot akcīzes nodokļa likmes <i>gāzveida kurināmajiem (dabasgāze un naftas gāzes)</i> , ņemot vērā gāzveida enerģijas produktu siltumietilpību (NCV).	No 01.07.2019. pastāvīgi	FM	EM, VARAM	1.PR (1.1.RR)
1.6.17.	Izvērtēt iespēju piemērot akcīzes nodokli no atjaunojamajiem energoresursiem saražotai gāzei – <i>biometānam</i> (biogāzei un no biomasas ražotai gāzei), atbilstoši tā izmantošanai pēc ekvivalenta kurināmā vai motordegvielas likmes	01.07.2020.	FM	EM, ZM, SM	1.PR (1.1.RR)
1.6.18.	Izvērtēt spēkā esošo akcīzes nodokļa atbrīvojumu un atvieglojumu nepieciešamību un pamatotību un sniegt priekšlikumus to saglabāšanai vai atcelšanai: - naftas produkti un dabasgāze; - tabakas izstrādājumi, kafija un bezalkoholiskie dzērieni; - alkoholiskie dzērieni.	01.07.2019. 01.07.2020. 31.12.2020.	FM FM FM	SM, EM, VARAM, ZM EM ZM	1.PR (1.1.RR)
1.7. uzdevums: Azartspēļu nodokļa likmju paaugstināšana, pārnesot nodokļu sloga uz patēriņa un vides nodokļiem					
1.7.1.	Paaugstināt azartspēļu (automātiem un spēļu galdiem) nodokļa likmes par 30%	01.01.2018.	FM		1.PR (1.1.RR)
1.7.2.	Izvērtēt azartspēļu nodokļa likmju paaugstināšanu interaktīvām azartspēlēm	01.12.2019.	FM		1.PR (1.1.RR)
1.8. uzdevums: Nekustamā īpašuma nodokļa nosacījumu un likmju pārskatīšana					
1.8.1.	Iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā grozījumus likumā "Par nekustamā īpašuma nodokli", kas nodrošinātu samērīgu nekustamā īpašuma nodokli	31.03.2019.	FM	TM, LPS, LDDK, LBAS	1.PR (1.1.RR)
1.8.2.	Paredzēt, ka kadastrālo vērtību bāzes, kas stājās spēkā 2016.gada 1.janvārī, ir saglabājamās nemainīgas līdz 2019.gada 31.decembrim, vienlaikus no 2018.gada pieļaujot izņēmumus attiecībā uz pašām vērtīgākajām kadastrālo vērtību zonām, atsevišķiem ēku tipiem, telpu grupu lietošanas veidiem un apgrūtinājumu piemērošanu	01.01.2018.	TM	FM, VARAM	1.PR (1.1.RR)
1.8.3.	Ņemot vērā nepieciešamību novērst konstatētos individuālos trūkumus spēkā esošās kadastrālo vērtību bāzes regulējumā, izstrādāt iesniegt Ministru kabinetā grozījumus normatīvajos aktos, kas pieļauj kadastrālo vērtību pieaugumu noteiktām objektu grupām, sākot ar 2018.gada 1.janvāri	01.01.2018.	TM	FM, VARAM	1.PR (1.1.RR)
1.8.4.	Izstrādāt iesniegt izskatīšanai Ministru kabinetā normatīvo aktu projektus, lai nodrošinātu kadastrālo vērtību metodikas pilnveidošanu	30.03.2018.	TM	FM, VARAM	1.PR (1.1.RR) MK 11.04.2017. sēdes protokola Nr.19 29.§

1.9. uzdevums: Pārskatīt dabas resursu nodokļa likmes, lai veicinātu resursu pārdomātu izmantošanu, kā arī ieviest jaunus nodokļa objektus					
1.9.1.	Pārskatīt un ieviest dabas resursu nodokļa likmes gaisa piesārņojuma samazināšanai pēc dabas resursu nodokļa efektivitātes izvērtējuma kopsakarībā ar plānotajām izmaiņām normatīvajos aktos gaisa kvalitātes jomā 2018.gadā	01.10.2018.	VARA M	FM	1.PR (1.1.RR)
1.10. uzdevums: Transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa un uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa likmju pārskatīšana un atvieglojumu piemērošana					
1.10.1.	Saglabāt līdzšinējo transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa maksāšanas kārtību arī 2019.gadā un turpmāk	01.01.2019.	FM	SM, VID	1.PR (1.1.RR)
1.10.2.	Vienu reizi trijos gados pārskatīt uzņēmumu vieglo transportlīdzekļu nodokļa un transportlīdzekļa ekspluatācijas nodokļa likmju apmēru visiem transportlīdzekļiem atbilstoši ekonomiskajai attīstībai	01.01.2020.	FM	SM	1.PR (1.1.RR)
1.11. uzdevums: Veselības sistēmas finansēšanas nodrošināšana					
1.11.1	Nodrošināt informācijas apkopošanu par pacientu VSAOI (apdrošināšanas statuss)	01.07.2018.	VM	LM, VSAA	1.PR (1.1.RR)
2. RĪCĪBAS VIRZIENS – UZŅĒMUMU INVESTĪCIJU STIMULĒŠANA UN UZŅĒMUMU STARPTAUTISKĀS KONKURĒTSPĒJAS PAAUGSTINĀŠANA					
2.1. uzdevums: Uzņēmumu ienākuma nodokļa režīma maiņa					
2.1.1.	Ieviest kārtību, kas paredz, ka uzņēmumu ienākuma nodokļa aprēķināšana un maksāšana tiek atlikta līdz ienākuma sadales brīdim, piemērojot: - 20% likmi peļņas sadales brīdī no bruto sadalāmā ienākuma; - attiecībā uz iepriekšējo gadu nesadalīto peļņu, par kuru ir samaksāts uzņēmumu ienākuma nodoklis, tiek noteikts pārejas periods (trīs gadi), kura laikā iedzīvotāju ienākuma nodokļa līmenī tiek piemērota 10% likme (turpmāk 20% likme).attiecībā uz iepriekšējo gadu nesadalīto peļņu, par kuru ir samaksāts UIN, tiek noteikts pārejas periods (trīs gadi), kura laikā iedzīvotāju ienākuma nodokļa līmenī tiek piemērota 10% likme (turpmāk 20% likme).	01.01.2018.	FM	EM	4.PR (4.1.RR)
2.1.2.	Saglabāt iespēju izmantot likumā "Par uzņēmumu ienākuma nodokli" 17. ² pantā noteiktās atlaides par tiem atbalstāmo investīciju projekta ietvaros veiktajiem sākotnējiem ilgtermiņa ieguldījumiem par kuriem Ministru kabinets līdz 2017.gada 31.decembrim pieņēmis lēmumu.	01.01.2018.	FM	EM	4.PR (4.1.RR)
2.1.3.	Saglabāt iespēju kapitālsabiedrībām piemērot uzņēmumu ienākuma nodokļa atlaidi saskaņā ar likumu "Par nodokļu piemērošanu brīvostās un speciālajās ekonomiskajās zonās"		FM	SM	4.PR (4.1.RR)

2.1.4.	Paredzēt uzņēmumu ienākuma nodokļa atvieglojumu par ziedojumiem sabiedriskā labuma organizācijām ar ierobežojumu: 1) ar uzņēmumu ienākuma nodokli neaplikt ziedoto summu, kas nepārsniedz 10% no iepriekšējā pārskata gada peļņas; vai 2) ar uzņēmumu ienākuma nodokli neaplikt ziedoto summu, kas nepārsniedz 3% no iepriekšējā pārskata gadā izmaksātā darba algas apmēra; vai 3) pārskata gadā aprēķināto UIN par aprēķinātajām dividendēm var samazināt - noteiktā apmērā no ziedotās summas, bet ne vairāk, kā noteiktā apmērā no aprēķinātās UIN summas (darbs ar ierobežojumu noteikšanu turpināsies tiesību aktu izstrādes laikā).	01.01.2018.	FM	EM	4.PR (4.1.RR)
2.2. uzdevums: Nodokļa likmju izlīdzināšana dažādiem ienākuma veidiem					
2.2.1.	Vienādot nodokļa likmes <i>kapitālam un kapitāla pieaugumam</i> (pašreiz iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme no kapitāla, kas nav kapitāla pieaugums (piemēram, dividendēm, procentu ienākumam) ir 10%, bet ienākumam no kapitāla pieauguma – 15%) – nosakot to 20% apmērā (izņemot par dividendēm, ja tās jau ir apliktas uzņēmuma līmenī ar ienākuma nodokļa 20% likmi peļņas sadales brīdī)	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)
2.2.2.	Noteikt valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu likmi un objektu saimnieciskās darbības apliekamajam ienākumam: - ja tas pārsniedz 430 <i>euro</i> mēnesī – līdzšinējā kārtībā, t.i., brīvi noteikts iemaksu objekts, bet ne mazāks kā vismaz minimālās algas apmērā un likme – līdzšinējā (atkarībā no pašnodarbinātās personas statusa) bet par starpību starp brīvi izraudzīto iemaksu objektu un faktisko saimnieciskās darbības apliekamo ienākumu maksā VSAOI 5% apmērā (pensijas apdrošināšanai); - no apliekamā ienākuma, kas nepārsniedz 430 <i>euro</i> mēnesī, veic iemaksas privātajā pensiju fondā (3.pensiju līmenis) vismaz 5% apmērā.	01.01.2018.	LM		1.PR (1.2.RR)
2.2.3.	Noteikt iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi 20% (pašreiz 10%) <i>ienākumam no nomas/īres neregistrējot saimniecisko darbību</i> , papildus nosakot 50% izdevumu normu (bez attaisnojuma dokumentiem, neņemot vērā faktiskos izdevumus) (patreiz nav un ir tikai nodoklis par nekustamo īpašumu)	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)
2.2.4.	Noteikt iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi 20% (pašreiz 10%) <i>ienākumam no augoša meža/kokmateriālu pārdošanas</i> , papildus nosakot 50% izdevumu normu (bez attaisnojuma dokumentiem, neņemot vērā faktiskos izdevumus) (patreiz izdevumu norma ir 25% - no augoša meža pārdošanas (ar meža atjaunošanu saistītie izdevumi) un 50% - no kokmateriālu pārdošanas ienākuma (ar kokmateriālu sagatavošanu/pārdošanu saistītie izdevumi))	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)

2.2.5.	Noteikt iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi 20% (pašreiz 10%) <u>ienākumam no metāllūžņu pārdošanas</u> , papildus nosakot 50% izdevumu normu (bez attaisnojuma dokumentiem, neņemot vērā faktiskos izdevumus) (patreiz nav).	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)
2.2.6.	Saglabāt iepriekšējo nodokļu piemērošanas kārtību iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātājiem, kas gūst <u>ienākumus uz uzņēmumu līguma pamata, bet nav reģistrējuši saimniecisko darbību</u> , pielīdzinot tos algas nodokļa maksātājiem, t.i. iedzīvotāju ienākuma nodokļa likme tiek noteikta: - 20% apliekamajam ienākumam līdz 45 000 euro gadā; - 23% apliekamajam ienākumam virs 45 000 euro gadā. Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu likme – tāda pati kā algas nodokļa maksātājiem	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)
2.2.7.	Aplikt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli, piemērojot nodokļa likmi 20% (pašreiz neapliek) <u>izložu vai azartspēļu laimestus, kas pārsniedz 3000 euro</u>	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)
2.3. uzdevums: Sakārtot “mazo” uzņēmumu nodokļu režīmus					
2.3.1.	Noteikt iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi (pašreiz 23%) <u>saimnieciskās darbības veicēju</u> apliekamajam ienākumam: - 20% ienākumiem līdz 45 000 euro gadā; - 23% ienākumiem virs 45 000 euro gadā. Noteikt ierobežojumu saimnieciskās darbības izdevumiem – līdz 80% no saimnieciskās darbības ieņēmumiem (ierobežojums neattiecas uz darba algu un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām) vai palielināt nodokļu administrēšanas efektivitāti. Turpināt atsevišķi risināt šāda principa piemērošanas iespējas lauksaimniecības nozarē.	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)
2.3.2.	Samazināt <u>mikrouzņēmumu nodokļa maksātāju apgrozījuma sliekšni</u> līdz 40 000 euro gadā (pašreiz 100 000 euro gadā), vienādojot to ar pievienotās vērtības nodokļa reģistrācijas sliekšni, saglabājot likmi esošajā apmērā 15%	01.01.2018.	FM		1.PR (1.1.RR)
2.3.3.	Noteikt 20% iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmi <u>mikrouzņēmumu nodokļa dividendēm</u>	01.01.2018.	FM		1.PR (1.2.RR)
2.3.4.	Palielināt <u>algas sliekšni mikrouzņēmumos nodarbinātiem</u> darbiniekiem, vienojoties ar iesaistītajām ministrijām	01.01.2018.	FM	LM, EM	1.PR (1.1.RR)
2.3.5.	Uzlabot Valsts ieņēmumu dienesta kontroli attiecībā uz mikrouzņēmumiem, novēršot nepamatotu nodokļa režīma izvēli	01.01.2018.	VID	FM	3.PR (3.1.RR)
2.3.6.	Uzlabot <u>patentmaksas režīmu</u> , nosakot vienotu patentmaksas apmēru 50 euro un 100 euro (pašreiz patentmaksas ir noteiktas no 43 līdz 100 euro atkarībā no sadalījuma pa reģioniem un	01.01.2018.	EM	VID, LM, FM	1.PR (1.1.RR)

	profesijām), atsakoties no pārāk detalizēta saimnieciskās darbības veidu sadalījuma, kā arī vienkāršojot to samaksu (MK noteikumi). Piemērot samazinātās patentmaksas režīmu arī personām ar I. un II. grupas invaliditāti.				
2.3.7.	Noteikt <u>autoratlīdzībām</u> iedzīvotāju ienākuma nodokļa likmes: - 20% apliekamajam ienākumam līdz 45 000 <i>euro</i> gadā; - 23% apliekamajam ienākumam virs 45 000 <i>euro</i> gadā. Autoratlīdzību saņēmējiem tiek noteikti šādi attaisnoto izdevumu apmēri: - 50 % apmērā no autoratlīdzības (honorāra) summas par šādu darbu radīšanu, izdošanu, izpildīšanu vai citādu izmantošanu (arhitektūras darbiem, vizuālās mākslas darbiem, muzikāliem darbiem ar vai bez teksta, audiovizuāliem, horeogrāfiskiem un teātra darbiem, atklājumiem, izgudrojumiem un rūpnieciskiem paraugiem); - 15 % literāriem darbiem, tai skaitā darbiem, kas radīti, izdoti, izpildīti vai citādi izmantoti presē un citos masu informācijas līdzekļos	01.01.2018.	FM	KM	1.PR (1.2.RR)
2.3.8.	Autoratlīdzību saņēmējiem papildus esošajam VSAOI modelim (nesamazinot esošo sociālo nodrošinājumu) noteikt autoratlīdzībām 5% VSAOI likmi no izmaksātāja līdzekļiem (pensiju apdrošināšanai), ko ietur izmaksas brīdī. Ja autoratlīdzība pārsniedz 430 <i>euro</i> mēnesī, ieturētā summa tiek novirzīta uz 1.un 2. pensiju līmenim. Ja autoratlīdzība ir mazāka par 430 <i>euro</i> mēnesī izvērtē iemaksas ieskaitīšanas iespēju 3.pensiju līmenī. Autortiesību mantiniekiem - saglabājas līdzšinējā kārtība, t.i., VSAOI iemaksas nav jāveic	01.01.2018.	LM	FM	1.PR (1.1.RR)
2.4. uzdevums: Tiesību normu sakārtošana grāmatvedības jomā					
2.4.1.	Izstrādāt jaunu likumu “Par grāmatvedību”, lai tas būtu atbilstošs juridiskās tehnikas prasībām, ietverot lietoto terminu plašāku skaidrojumu un papildu regulējuma noteikšanu, kā arī nosakot likuma mērķi un darbības jomu. Pārskatīt un pilnveidot arī uz šī likuma pamata izdotos Ministru kabineta noteikumus.	31.12.2020.	FM		5.PR (5.1.RR)
2.4.2.	Paplašināt Starptautisko grāmatvedības standartu lietotāju loku, dodot iespēju visām lielajām kapitālsabiedrībām sagatavot finanšu pārskatus saskaņā ar Starptautiskajiem grāmatvedības standartiem. Ieguvums – labvēlīgāka ietekme, kas veicinātu vienotā tirgus stiprināšanu un uzlabotu ekonomikas konkurētspēju, ļaujot uzņēmumiem pasaules kapitāla tirgos piesaistīt kapitālu un investīcijas.	01.01.2018.	FM		5.PR (5.1.RR)
2.4.3.	Vienkāršot ieņēmumu un izdevumu uzskaiti tām fiziskajām personām, kas veic saimniecisko darbību, izmantojot bezskaidras naudas norēķinus un kārtu grāmatvedību vienkāršā ieraksta sistēmā, tādējādi samazinot patērēto laiku grāmatvedības kārtošanai	01.07.2018.	FM		5.PR (5.1.RR)
2.4.4.	Nodrošināt vienveidīgu grāmatvedības politiku starp Finanšu ministriju un Valsts kasi attiecībā uz grāmatvedības un gada pārskatu sagatavošanas prasību noteikšanu no valsts vai	patstāvīgi	FM	Valsts kase	5.PR (5.1.RR)

	pašvaldību budžeta finansētām iestādēm, ievērojot, ka privātā un publiskā sektora grāmatvedības politika balstās uz vienotiem grāmatvedības pamatprincipiem un uz vienotām grāmatvedības kārtošanas un organizācijas prasībām saskaņā ar likumu "Par grāmatvedību". Taču privātā un publiskā sektora būtiskākās grāmatvedības kārtošanas atšķirības ir gada pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas prasības, kā arī ir atšķirīgas gada pārskatu posteņu novērtēšanas prasības. Valsts kase kārto valsts budžeta finanšu uzskaiti. No valsts vai pašvaldību budžeta finansētās iestādes gada pārskatus iesniedz Valsts kasei, savukārt privāta sektora subjekti Valsts ieņēmumu dienestam. Starp Finanšu ministriju un Valsts kasi nodrošināt normatīvo aktu projektu savstarpēja saskaņošanu un nepieciešamības gadījumā iesaisti to izstrādē, kā arī sadarbību problemātisku jautājumu risināšanā.				
3. RĪCĪBAS VIRZIENS - UZLABOT NODOKĻU ADMINISTRĒŠANU					
3.1.uzdevums: Attaisnoto izdevumu iesniegšanas automatizēšana					
3.1.1.	Noteikt, ka attaisnotajos izdevumos, par kuriem var samazināt ar iedzīvotāju ienākuma nodokli apliekamo ienākumu, var iekļaut tikai tādus izdevumus, par kuriem pakalpojumu sniedzēji sniedz informāciju VID elektroniskā veidā. Tai skaitā; - par ārstniecības un izglītības pakalpojumiem, ziedojumiem, kā arī ziedojumiem politiskajām partijām – no 2020.gada.	31.12.2020.0 1.01.2020.	FM	VID, VM, IZM, LABS, LPS	5.PR (5.2.RR)
3.2.uzdevums: Administratīvā sloga mazināšana nodokļu maksātājiem					
3.2.1.	Samazināt VID administrēto nodokļu kontu skaitu un nodrošināt, ka vienā VID administrēto nodokļu kontā iespējams samaksāt vairāku nodokļu maksājumus, tādējādi samazinot administratīvo slogu nodokļu maksātājiem un īstenojot nodokļu administrēšanas procesu pilnveidošanu	31.12.2020.	FM	VID	5.PR (5.1.RR) 5.PR (5.2.RR)
3.2.2.	Ģenerēt automatizētus avansa maksājumus iedzīvotāju ienākuma nodokļa aprēķina vajadzībām	01.01.2018.	FM	VID	5.PR (5.2.RR)
3.2.3.	Attiecināt VID izdoto administratīvo aktu un citu lēmumu un dokumentu elektronisko paziņošanas kārtību arī uz lēmumiem par atteikumu piešķirt sabiedriskā labuma organizācijas statusu un lēmumiem par sabiedriskā labuma organizācijas statusa atņemšanu, proti, tos paziņojot VID elektroniskās deklarēšanas sistēmā, kā arī nodrošinot, ka nodokļu maksātājam no oficiālās elektroniskās adreses konta ir piekļuve VID izdotajiem lēmumiem	01.01.2018.	FM	VID	5.PR (5.2.RR)
3.2.4.	Pāriet uz nodokļu un informatīvo deklarāciju iesniegšanu tikai e-vidē, ierobežojot fizisku personu, kas neveic saimniecisko darbību, tiesības iesniegt nodokļu un informatīvās deklarācijas papīra dokumenta veidā, vienlaikus nodrošinot personām iespēju saņemt	01.01.2019.	FM	VID	5.PR (5.2.RR)

	konsultāciju un praktisku palīdzību deklarācijas iesniegšanā VID klientu apkalpošanas centros un Valsts un pašvaldību vienotajos klientu apkalpošanas centros				
3.2.5.	Lai mazinātu administratīvo slogu izložu un azartspēļu nodokļa maksātājiem, noteikt vienotu izložu un azartspēļu nodokļa ieņēmumu uzskaites un sadales kārtību starp budžetiem (līdzīgi, kā tas jau notiek ar dabas resursu nodokli) – visu izložu un azartspēļu nodokļa summu ieskaitot vienā kontā un tad sadalot starp pašvaldībām	31.12.2020.	FM	VID	5.PR (5.2.RR)
3.2.6.	Piešķirt VID tiesības maksātnespējas procesa pieteikumu iesniegt elektroniskā veidā, ar drošu elektronisko parakstu, tādējādi procesu padarot efektīvāku, samazinot VID resursu patēriņu, kā arī nepieciešamības gadījumā, izsekojot pieteikuma sagatavošanas, saskaņošanas, parakstīšanas, reģistrēšanas, nosūtīšanas tiesai un saņemšanas tiesā hronoloģijai	01.01.2019.	TM	VID	5.PR (5.2.RR)
3.2.7.	Pārskatīt VID sniegto uzzīņu par savām tiesībām konkrētajā tiesiskajā situācijā regulējumu	01.01.2019.	FM	VID	5.PR (5.2.RR)
3.2.8.	Izstrādāt iedzīvotāju ienākuma nodokļa normatīvo regulējumu ieguldījumā kontam, kas mazina administratīvo slogu gan nodokļa maksātājiem, gan VID	01.01.2018.	FM	VID	5.PR (5.2.RR)
3.2.9.	Ieviest brīvprātīgu risinājumu nodokļu maksātājiem, kuri maksā nodokli no apgrozījuma – saimnieciskās darbības ieņēmumu kontu	01.01.2019.	FM	VID, LKA	5.PR (5.1.RR) 5.PR (5.2.RR)
3.2.10.	Elektronisko rēķinu izmantošana laika ietaupījumam un administratīvā sloga samazināšanai: 1) vienādotas elektronisko rēķinu tehniskās prasības. Attiecīgā standarta un normatīvā akta izstrāde, ņemot vērā Eiropas Savienības standarta izstrādes rezultātu; 2) izstrādāta sistēma, kas dod iespēju privātpersonām un uzņēmumiem sagatavot un nosūtīt e-rēķinu publiskām personām, izmantojot oficiālo elektronisko adresi; 3) izstrādāta sistēma, kas dod iespēju automātiski apstrādāt elektroniskos rēķinus publiskajā pārvaldē, kā arī veikt automātisku apkopojumu publicēšanu atvērto datu veidā kopā ar informācijas metadatiem Latvijas atvērto datu portālā.	01.01.2019. 01.06.2019. 21.12.2020.	FM VRAA VARA M	VARAM, VID VARAM VRAA	5.PR (5.1.RR) 5.PR (5.2.RR)
3.2.11.	Izstrādāt “VID nodokļu rēķina” automātiskas apmaksas risinājumu	01.01.2018.	FM	VID, LKA	5.PR (5.1.RR) 5.PR (5.2.RR)
3.2.12.	Izvērtēt e-asistenta funkcijas ieviešanu klientu apkalpošanā, mazinot administratīvo slogu iestādēm, saņemot VPKAC tīklā pieteikto pakalpojumu iesniegumus	01.01.2019.	VARA M	FM, TM	5.PR (5.1.RR) 5.PR (5.2.RR)
3.3. uzdevums: Informācijas atklātības un sabiedrības līdzdalības veicināšana					
3.3.1.	Paredzēt pienākumu nodokļu administrācijas ierēdņiem pēc lēmuma par datu atbilstības pārbaudes vai nodokļu revīzijas (audīta) pieņemšanas attiecībā uz nodokļu maksātāju (juridisko personu) publiskot rezumējošo daļu, tai skaitā pēc lēmumu spēkā stāšanās, publicējot tos Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apjomā mājaslapā internetā, tādā veidā nodrošinot sabiedrībai iespēju iegūt objektīvu un vispusīgu informāciju par nodokļu administrācijas veiktajām darbībām un piemērotajiem sodiem par nodokļu pārkāpumiem	01.01.2019.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)

3.4. uzdevums: Komerksabiedrību reģistrācijas, pārreģistrācijas, darbības izbeigšanas posma pilnveidošana					
3.4.1.	Ierobežot fiktīvu subjektu (komercsabiedrību, kurās visi valdes locekļi un dibinātāji ir ārvalstnieki) reģistrāciju Uzņēmumu reģistrā	01.01.2018.	TM	FM	3.PR (3.1.RR)
3.4.2.	Pilnveidot Uzņēmumu reģistra komercreģistra saturu, veicot visas nepieciešamas darbības, lai pieņemtu normatīvajos aktos paredzētos lēmumus un izslēgtu no reģistra subjektus, kas ir pakļaujami likvidācijai	01.01.2018.	TM	VID, FM	3.PR (3.1.RR)
3.4.3.	Veicināt nekustamā īpašuma īpašnieka tiesību aizsardzību, nodrošinot nekustamā īpašuma īpašniekam tiesības izdarīt elektronisku atzīmi Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā vai citur, piemēram, adresu reģistrā par aizliegumu reģistrēt komersanta juridisko adresi un nodrošināt attiecīgu e-pakalpojumu valsts pārvaldes pakalpojumu portālā www.latvija.lv	01.01.2018.	TM	VID, FM, VRAA	3.PR (3.1.RR)
3.4.4.	Papildināt Komerclikumu ar kritērijiem, kuriem iestājoties, kapitālsabiedrības darbība būtu izbeidzama, pamatojoties uz nodokļu administrācijas lēmumu	01.01.2018.	TM	FM	3.PR (3.1.RR)
3.5. uzdevums: Nodokļu kontroles procesa uzlabošana					
3.5.1.	Pilnveidot fizisko personu nodokļu nomaksas uzraudzību, saņemot informāciju par fiziskas personas konta apgrozījumu vai to kredītsaistībām	01.01.2018.	FM	LB, LKA, VID	3.PR (3.1.RR) 5.PR (5.2.RR)
3.5.2.	Publiskot VID mājas lapā informāciju par nodokļu maksātājiem, kas nepilda nodokļu normatīvajos aktos paredzētās saistības, ievērojot personas datu aizsardzības principus, it īpaši Vispārīgā datu regulas Nr.2016/679 noteikumus (konkretizēts 6.pielikumā).	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
3.5.3.	Noteikt grāmatvedības prasību attiecībā uz detalizētas informācijas norādīšanu par sniegto pakalpojumu attaisnojuma dokumentā	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
3.5.4.	Izstrādāt normatīvo regulējumu digitalizācijas jomā attiecībā uz nodokļu nomaksas uzraudzību	01.01.2019.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
3.6. uzdevums: Piedziņas procesa uzlabošana					
3.6.1.	Pilnveidot valdes locekļu atbildību nodokļu jomā, pārskatot esošo kritēriju efektivitāti	01.01.2019.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
3.6.2.	Ierobežot negodprātīgo nodokļu maksātāju tiesības dibināt jaunās komercsabiedrības	01.01.2019.	TM	FM	3.PR (3.1.RR)
3.6.3.	Paredzēt VID tiesības nodokļu maksātājiem, kuriem paredzēts veikt nodokļu administrācijas kontroli (pārbaudi, revīziju), piemērot visus likumā noteiktos izpildes nodrošinājuma līdzekļus – parādniekam piederošās kustamās mantas apķīlāšanu un prasības nodrošinājuma atzīmes (aizlieguma vai ķīlas atzīmes) ierakstīšanu zemesgrāmatā, kuģu reģistrā vai citos īpašuma reģistros, tādējādi nodrošinot VID veikto kontroles pasākumu rezultātā aprēķināto nodokļu efektīvu iekasēšanu	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)

3.6.4.	Vienkāršot skaidrās naudas izņemšanas procedūru no juridiskās personas vai individuālā komersanta kases vai citas glabāšanas vietas, paredzot, ka skaidrās naudas izņemšanas procesā nav jāpiedalās tiesībsargājošās iestādes pārstāvim	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
3.6.5.	Noteikt piedziņas noilgumu gada laikā no akta par piedziņas neiespējamību sastādīšanas, kā arī saīsināt piedziņas noilguma termiņu piedziņas neiespējamības gadījumā	01.01.2018.	FM	VID	5.PR (5.2.RR)
3.7. uzdevums: Sodū politikas pilnveidošana					
3.7.1.	Nodrošināt politiku attiecībā uz nodokļu nemaksāšanu, ko soda ar kriminālatbildību un sodu sasniedzamību: 1) definējot, kādai ir jābūt sodu politikai par krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu nomaksas, uzsverot nepieciešamību prokuroriem un tiesnešiem piemērot bargākus sodus, ko pieļauj Krimināllikumā noteiktais sodu intervāls; 2) radot prokuroriem un tiesnešiem izpratni par izvairīšanos no nodokļu nomaksas kaitīgumu un ietekmi uz ekonomikas attīstību, organizējot prokuroru un tiesnešu apmācības, un veicot citus pasākumu šā jautājuma aktualizēšanai; 3) turpinot VID Finanšu policijas pārvaldes izmeklētāju apmācību, kā arī nodrošinot pietiekamu materiāli tehnisko bāzi, lai arī turpmāk būtu iespējams atklāt noziedzīgus nodarījumus valsts ieņēmumu jomā.	01.01.2019.	TM	FM, VID	3.PR (3.1.RR)
		01.01.2021.	TA, VAS	TM, Ģenerālprokurātūra, FM, VID	
		01.01.2021.	TA, VAS	TM, Ģenerālprokurātūra, FM, VID	
3.7.2.	Palielināt soda naudas apmēru par iejaukšanos nodokļu un citu maksājumu reģistrēšanas elektronisko ierīču un iekārtu programmatūrā, kā arī atsevišķi izdalot atbildību par ierīču un iekārtu kontroļentu nesaglabāšanu	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
3.7.3.	Noteikt vienkāršotu administratīvā soda piemērošanas procesu par deklarāciju iesniegšanas termiņu kavēšanu, tādējādi izvairoties no atšķirīgas attieksmes pret nodokļu maksātājiem,	01.01.2018.	FM	VID	3.PR (3.1.RR)
3.8. uzdevums: Izmeklēšanas un tiesvedības procesa pilnveidošana					
3.8.1.	Izveidot Nacionālā kriminālizlūkošanas modeli, lai nodrošinātu savlaicīgu informācijas un kriminālizlūkošanas informācijas nodošanu atbildīgajai iestādei, elektronisko informācijas apriti, informācijas un kriminālizlūkošanas informācijas kvalitātes kontroli, kā arī informācijas nezūdamības principu, jo visa informācija un kriminālizlūkošanas informācija tiktu reģistrēta un ievadīta attiecīgajās informācijas sistēmās	01.01.2020.	IeM	FM, VID, Ģenerālprokurātūra, TM, KNAB, SAB, VARAM, VRAA	3.PR (3.1.RR)

VI IETEKMES NOVĒRTĒJUMS UZ VALSTS UN PAŠVALDĪBU BUDŽETIEM

Pamatnostādņu īstenošanai plānotie finanšu avoti ir valsts un pašvaldību budžets*

Pasākums	2017	2018	2019	2020	2021
Kopējās izmaiņas budžeta ieņēmumos t.sk.:					
Darbspēka nodokļu reforma	0	-273,6	-316,0	-337,9	-343,4
Uzņēmumu ienākuma nodokļa reforma	0	-188,2	-191,7	-187,5	-181,3
Nodokļa likmju izlīdzināšana dažādiem ienākuma veidiem	0	+41,1	+41,1	+41,1	+41,1
Ekonomiskā izaugsme un atgriezeniskais efekts no reformas	0	+95,5	+138,6	+253,2	+353,7
Kompensējošie pasākumi	0	+234,5	+306,6	+295,2	+276,3
KOPĀ KOPBUDŽETA IEŅĒMUMI, tai skaitā:	0	-90,7	-21,3	+64,1	+146,4
<i>Valsts pamatbudžetā</i>	<i>0</i>	<i>-167,6</i>	<i>+31,7</i>	<i>+75,1</i>	<i>+130,6</i>
<i>Pašvaldību budžetos</i>	<i>0</i>	<i>-64,4</i>	<i>-214,6</i>	<i>-214,6</i>	<i>-208,0</i>
<i>Speciālajā budžetā</i>	<i>0</i>	<i>+117,8</i>	<i>+134,5</i>	<i>+169,2</i>	<i>+185,8</i>
<i>Valsts fondēto pensiju shēmā</i>	<i>0</i>	<i>+23,5</i>	<i>+27,1</i>	<i>+34,4</i>	<i>+38,0</i>
Ietekme uz bilanci saistībā ar budžeta izdevumiem t.sk.:					
Izdevumi minimālās darba algas palielināšanas nodrošināšanai	0	-32,2	-32,2	-32,2	-32,2
Speciālā budžeta papildus izdevumi	0	-27,0	-31,4	-40,5	-44,8
Izdevumi ceļu uzturēšanai	0	-25,6	-25,6	-25,6	-25,6
Izdevumi mazajām pensijām	0	-7,0	-7,0	-7,0	-7,0
KOPĀ, tai skaitā:	0	-91,8	-96,2	-105,3	-109,6
<i>Valsts pamatbudžetā</i>	<i>0</i>	<i>-57,1</i>	<i>-57,1</i>	<i>-57,1</i>	<i>-57,1</i>
<i>Pašvaldību budžetos</i>	<i>0</i>	<i>-7,7</i>	<i>-7,7</i>	<i>-7,7</i>	<i>-7,7</i>
<i>Speciālajā budžetā</i>	<i>0</i>	<i>-27,0</i>	<i>-31,4</i>	<i>-40,5</i>	<i>-44,8</i>
Kopējā finansiālā ietekme:					
KOPĀ (bez iemaksām fondētām pensijām)	0	-205,9	-144,5	-75,6	-1,2
<i>Valsts pamatbudžetā</i>	<i>0</i>	<i>-224,7</i>	<i>-25,4</i>	<i>+18,0</i>	<i>+73,5</i>
<i>Pašvaldību budžetos</i>	<i>0</i>	<i>-72,0</i>	<i>-222,2</i>	<i>-222,3</i>	<i>-215,7</i>
<i>Speciālajā budžetā</i>	<i>0</i>	<i>+90,8</i>	<i>+103,1</i>	<i>+128,7</i>	<i>+141,0</i>
Kompensācijas pašvaldībām	0	50,8	208,1	236,5	252,9
Deficīta palielinoša procedūra	0	170,0	77,0	82,0	0
KOPĀ BILANCE	0	-14,7	-53,4	-7,8	-38,4

* Nodokļu reformas pasākumu fiskālās ietekmes var tikt precizētas atsevišķu likumprojektu tehniskās izstrādes un virzības laikā.

Pielikumā:

1. Valsts Nodokļu politikas pamatnostādņu 2018.-2021.gadam” pielikums “Esošās situācijas apraksts” (datne: FMPamnp_02 05 2017) uz 318 lp;
2. Valsts Nodokļu politikas pamatnostādņu 2018.-2021.gadam” pielikuma Nr.1 “Esošās situācijas apraksts” 1.papildpielikums “Informācija no gada ienākumu deklarācijas **D4** pielikuma sadalījumā pa plānošanas reģioniem un Latvijas Republikā gūtajiem apliekamajiem ienākumiem 2015.gadā, euro” (datne: FMPamnpp1_02 05 2017) uz 5 lp.;
3. Valsts Nodokļu politikas pamatnostādņu 2018.-2021.gadam” pielikuma Nr.1 “Esošās situācijas apraksts” 2.papildpielikums “Informācija no gada ienākumu deklarācijas **D** pielikuma sadalījumā pa plānošanas reģioniem un Latvijas Republikā gūtajiem apliekamajiem ienākumiem 2015.gadā, euro” (datne: FMPamnpp2_02 05 2017) uz 5 lp.

Finanšu ministre

D. Reizniece-Ozola

I.Kodoliņa-Miglāne 67083902
ieva.kodolina-miglane@fm.gov.lv
J.Salmiņa 67095517
jana.salmina@fm.gov.lv
A. Kaļāne 67095491
astra.kalane@fm.gov.lv
S. Āmare-Pilka 67095510
solvita.amare-pilka@fm.gov.lv